

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 21. april 2016 i sag nr. BS [REDACTED]

Niels [REDACTED]
[REDACTED]
mod
[REDACTED] Kommune
[REDACTED]
[REDACTED]

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen, der er anlagt den 27. marts 2015 vedrører spørgsmålet om sagsøger, Niels [REDACTED] har krav på erstatning fra sagsøgte, [REDACTED] Kommune, på grund af manglende vedligeholdelse af vandløb, som medførte oversvømmelse af Niels [REDACTED] marker.

Niels [REDACTED] har endeligt nedlagt påstand om, at [REDACTED] Kommune skal betale 269.758,00 kr. med rente fra den 10. september 2012, subsidiært fra den 27. marts 2015.

[REDACTED] Kommune har nedlagt påstand om frifindelse.

Oplysningerne i sagen

Denne dom indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a, stk. 2.

Storkær Å er reguleret i "Regulativ for Storkær Å, Kommunevandløb nr. 9, [REDACTED] Kommune" af 28. januar 1998. Det fremgår heraf, at regulativet omfatter strækningen af Storkær Å fra vejunderføringen under Storkærvej til udløbet i Ørum Sø. Vandløbet består af et hovedløb. Regulativet omfatter 2.836 m vandløb i [REDACTED] Kommune (nu [REDACTED] Kommune), fordelt på 2.486 m åbent vandløb og 350 m rørlagt vandløb. Vandløbet er stationeret fra vandløbets udløb i Ørum Sø (st. 0) til vandløbets begyndelse ved Storkærvej (st. 2.836).

Ved Storkær Ås station 1.138 tilløber vandløbet "Hulkær Grøft".

Af afsnit om vandløbets skikkelse, pkt. 3.2. Dimensioner, fremgår blandt andet, at [REDACTED] Kommunalbestyrelse har besluttet, at vedligeholdelsen af Storkær Å skal ske på basis af vandløbets fastlagte geometriske skikkelse.

For strækningen Ørum Sø til tilløb fra Hulkær Grøft ved station 1.138 er bundbredden dimensioneret til 1,6 meter. Dog er dimensioneringen ifølge regulativets afsnit 3.3. fra station 1.080 til 1.138 begrænset til 1,1 meter, da åen på den strækning er rørlagt.

Af regulativets afsnit 5. om administrative bestemmelser fremgår blandt andet, at vandløbet skal vedligeholdes, så den skikkelse, der er fastst for vandløbet ikke ændres. Vandløbets vedligeholdelse påhviler kommunalbestyrelsen. Bygningsværker, såsom skråningssikringer, der er udført af hensyn til vandløbet, vedligeholdes som dele af vandløbet. Beplantning langs vandløbet skal bevares af hensyn til dens skråningssikring og grødebegrænsende virkning.

Af regulativets afsnit 8.4. om vedligeholdelse fremgår, at vandløbsmyndigheden har besluttet, at vedligeholdelsen skal udføres således, at vandløbets fysiske tilstand er i overensstemmelse med de krav, målsætningen stiller hertil, og der er besluttet følgende vedligeholdelsesprincipper:

"....

a. Oprensning

Vandløbet gennemgås mindst en gang om året for fjernelse af evt. spærringer, så som afbrækkede grene, væltede træer, udskredne brinker og andet, som skønnes at kunne være til gene for vandets frie løb eller spærrer for faunapassage. Is- og snestuvninger udløser normalt ingen indgreb.

Oprensning af bundmateriale udføres i perioden 1. juni - 15. september, når vandløbets profil nødvendiggør dette. Der må oprenses til 10 cm under regulativmæssig bund, jf. afsnit 3.2.

.....

Hvis der indtræder fare for betydelige skader som følge af unormalt store aflejringer i vandløbet, kan vandløbsmyndigheden iværksætte ekstraordinære oprensninger. Dette forudsætter dog normalt, at det vurderes at have betydning for en væsentlig del af de berørte arealer.

b. Grødeskæring.

Grødeskæring udføres 1 gang årligt, nemlig i perioden 1. august - 15. september. Vandløbsmyndigheden kan dog iværksætte ekstraordinære grødeskæringer, hvis der indtræder fare for betydelige skader på grund af kraftig grødevækst i vandløbet. Dette forudsætter dog normalt, at det vurderes at have betydning for en væsentlig del af de berørte arealer.

....

c. Bredvegetation.

Bredvegetation må kun skæres, hvor vandløbsmyndigheden finder, at der er behov for skæringen af hensyn til de afvandingsmæssige interesser. Skæringen bør først udføres efter den 15. august.

Skæringen må kun omfatte områder med urtevegetation, der står med stive stængler hele vinteren,

....

d. Rørlagte strækninger.

Vedligeholdelse af rørlagte vandløbsstrækninger udføres normalt kun, når vandløbsmyndigheden finder det påkrævet.

8.5.

Ved tilrettelæggelsen af vedligeholdelsesarbejdet skal ulemper, som ejere og brugere skal tåle, jf. vandløbslovens § 28, søges fordelt på begge sider af vandløbet. Den afskårne grøde skal optages fra vandløbet. Ved evt. oprensning med maskine oplægges fylden så vidt muligt ensidigt på skiftevis højre og venstre side af vandløbet. Hensyntagen til eksisterende og fremtidig bevoksning kan dog medføre, at oprensningen på visse strækninger vil foregå fra samme side hvert år. Evt. oplægning af afskåret afgrøde og kantvegetation skal ske oven for øverste vandløbskant inden for en afstand af 5 m fra denne kant.

8.6

Udbedring af bygværker og skråningssikringer foretages fortrinsvis i perioden maj - juni.

8.7

Det fra en evt. oprensning hidrørende materiale mv. er brugerne af de tilstødende jorder pligtige til at fjerne mindst 5 m fra vandløbskanten, eller sprede i et ikke over 10 cm tykt lag inden hvert års 1. maj.

Det påhviler den enkelte ejer eller bruger selv at undersøge, om der er oplagt materiale, som skal fjernes eller spredes. Undlader en ejer eller bruger at fjerne eller sprede materialet, kan vandløbsmyndigheden efter 2 ugers skriftlig varsel til ejeren eller brugeren lade arbejdet udføre på den pågældendes bekostning.

8.8

Lodsejere, eller andre med interesse i vandløbet, der måtte finde

vandløbets vedligeholdelsestilstand eller specielle forhold vedrørende vandløbets tilfredsstillende, kan rette henvendelse herom til Teknisk Forvaltning.

...."

Af bilag (redegørelse) til regulativ for Storkær Å fremgår blandt andet, at vandløbet blev besigtiget i 1996. I den forbindelse blev der lavet en generel beskrivelse af åen.

Om strækningen mellem station 0 til 255 fremgår blandt andet, at bundbredden er 130-200 cm. Det er anført, at det er i overensstemmelse med angivelsen i regulativet på 160 cm.

Om strækningen mellem station 255 til 850 fremgår blandt andet, at bundbredden er 100 - 160 cm. Det er anført, at det er i underkanten af regulativets angivelse på 160 cm. Strækningen er med faskinsætning.

Om strækningen mellem station 850 til 1.090 fremgår blandt andet, at bundbredden er 160 - 220 cm. Det er anført, at det er i overensstemmelse med angivelsen i regulativet på 160 cm.

Hulkær Grøft, der tilløber Storkær Å omkring station 1.138 er ligeledes reguleret af et regulativ. Det fremgår, at vedligeholdelsen - som for Storkær Å - er baseret på vandløbets fastlagte geometriske skikkelse. Bundbredden er angivet til at være mellem 40 - 70 centimeter.

Af bilag (redegørelse) til regulativ for Hulkær Grøft fremgår blandt andet af afsnit 9, at Hulkær Grøft blev besigtiget i 1996.

Om strækningen mellem station 1.225 til 1.675 fremgår blandt andet, at bundbredden er 70 - 150 cm, hvilket er op til det dobbelte af regulativets angivelse på 70 cm.

Om strækningen mellem station 1.675 til 2.065 fremgår blandt andet, at bundbredden er 40 - 50 cm, hvilket er i rimelig overensstemmelse med regulativets angivelse på 50 cm.

Ved mail af 10. april 2011 skrev Niels [redacted] til Jakob [redacted] ved [redacted] Kommune og oplyste, at han havde været ved sine marker ved Hulkær Grøft. Han oplyste, at udløb fra dræn var under vandoverfladen og derfor ikke fungerede optimalt. Hulkær Grøft trængte ifølge Niels [redacted] meget til oprensning. Der var en del mudder, slam, rør, siv og græs i vandløbet.

Kommunen foretog oprensning af Hulkær Grøft i samme måned.

Den 4. maj 2011 blev der foretaget besigtigelse af Storkær Å. I besigtigelsen deltog Niels [redacted] og Jakob [redacted]. Det fremgår, af notat af 5. maj 2011 - udarbejdet af Jakob [redacted] - at besigtigelsen blev foretaget på baggrund af henvendelse fra Niels [redacted] der var bekymret for nedskridning af brinker og holdbarheden af faskinerne langs vandløbet.

Følgende er anført om selve besigtigelsen:

"

Vandløbet blev gennemgået fra Lodbjergvej og opstrøms til st. 1300, opstrøms en længere rørlægning.

På denne nedre del var faskiner stadig intakte (men møre og gamle) og bundpælene var synlige. vandstrømmen var god, og flere steder var der gruset bund.

Opstrøms første sving var der flere steder med nedskredne brinker og flere steder var faskinerne ødelagte.

Midt på strækningen i ca. st. 575, var brinken skredet ud i vandløbet, så den spærrede vandstrømmen.

Opstrøms udløbet fra den kunstige sø i st. 703, var der er meget stort vandtryk på faskinerne og de stod spændte som fjedre! Her var brinken ligeledes væltet ud i vandløbet. Niels var meget bekymret for at dette ikke ville kunne holde i længden!

Længere opstrøms mod grusvejen i st. 835, var der en del træer langs vandløbet, hvis grene forhindrede vandstrømmen.

Fra station 850 til st. 1080 var der primært problemer med bevoksning. Et enkelt sted var der udskridning af brink.

Opstrøms rørlægningen i st. 1300. var der ligeledes en udskridning af brinken.

Tiltag:

Strækningen bør gennemgås og træer og buske bør beskæres. Udskredne brinker skal fjernes i det omfang det kan lade sig gøre uden at ødelægge faskiner. Herefter bør det vurderes i hvilket omfang at der skal etableres nye faskiner i vandløbet.

Det aftales med Niels, at undertegnede vil kontakte en entreprenør mht. beskæring samt evt. etablering af nye faskiner.

...."

Ved mail 20. maj 2011 rykkede Niels [redacted] for en tilbagemelding på, hvilke beslutninger og løsninger Jakob [redacted] havde som opfølgning på besigtigelsen tidligere på måneden.

Samme måned blev der foretaget beskæring af træer mv. på strækningen i Storkær Å fra station 250 til station 1090.

Den 24. juli 2011 rykkede Niels [redacted] kommunen for reparation af faskiner.

Af telefonnotat af 7. september 2011 udarbejdet af Jakob [redacted] fremgår, at Martin [redacted] havde ringet til kommunen og oplyst, at Storkær Å trængte til vedligeholdelse. Det blev aftalt, at vandløbet ville blive vedligeholdt.

Ved mail af 8. september 2011 skrev Niels [redacted] følgende til Jakob [redacted]

"Siden april - maj måned har jeg forsøgt at få kommunen til at foretage reparation af faskiner og oprensning skred i Storkær Å. Dette skulle gøres for at opfylde vandløbsregulativet for området. Oprensning og reparation af faskiner er endnu ikke sket.

Åen har derfor ikke den dimension der er beskrevet i vandløbsregulativet.

Derved kan åen ikke aflede det tilførte vand.

Drænsystemerne på landmændenes marker virker derved ikke.

Det gør høsten vanskelig og må for visse marker nu opgives.

Afgrøderne er modne og klar til høst, det gælder maltbyg, hvede og læggekartofler.

Jeg vil bede kommunen kigge på konsekvenserne af mangelfuld vedligeholdelse, og jeg gør opmærksom på, at vi vil kræve erstatning for de skader der er sket på vores marker og afgrøder.

Erstatningskravet vil gøres gældende fra Poul, Sten og Niels [redacted]
...."

Den 12. september 2011 blev der foretaget besigtigelse af Storkær Å og Hulkær Grøft. I besigtigelsen deltog Niels [redacted] Jakob [redacted] og Anders [redacted] fra [redacted] Kommune. Det fremgår blandt andet af notat af 16. september 2011, at Niels [redacted] fortalte, at de havde gået 6 mand i kartoflerne - om onsdagen efter det kraftige regnvejr - for at

lave kanaler mv. i et forsøg på at få vandet ud fra kartoffelrækkerne. Onsdag stod der 10 - 15 cm vand imellem rækkerne. Ifølge notatet fortalte Niels [REDACTED] desuden, at der var stiv lerjord under muld og sandlaget, så vandet havde svært ved at sive ned.

Om Storkær Å er noteret, at vandløbet er ved at blive vedligeholdt med håndkraft på strækningen fra Lodbjergvej og op til rørlægningen. Vedligeholdelsen vr færdig fra Lodbjergvej og ca. 500 meter opstrøms.

Der blev foretaget besigtigelse af Storkær Å og Hulkær Grøft den 14. september 2011. I besigtigelsen deltog Niels [REDACTED] Jakob [REDACTED] og Lars Sloth fra Sloths Entreprenør og Naturpleje.

Af notat af 16. september 2011 vedrørende besigtigelsen fremgår:

"....

Besigtigelse, Storkær å:

St. o-255. Strækningen er blevet vedligeholdt med mejekurv, Vedligeholdelse ok. (Billede 1010191). Vandstanden står stadig højt v.lodbjergvej, sikkert grundet høj vandstand i Ørum sø.

St. 255 - 835. Strækningen er blevet vedligeholdt med håndkraft. Vedligeholdelse ok. På de første ca. 80 meter er faskinerne intakte og mange af bundpælene er synlige/mærkbare). Resten af strækningen op til overkørslen er præget af flere udskredne brinker, og flere steder hvor bunden er hævet 40-50 cm over et længere strækninger. Vandstanden v. overkørslen står på ca. 28 (+50). Der syntes at være tragt effekt og opstrøms overkørslen (overkørslen er for lille) (Billede 1010192 - 1010204)

St. 850 - 1090 (rørledning) Strækningen er blevet vedligeholdt med håndkraft. Vedligeholdelse ok. En del udskredne brinker, og flere steder er vandløbsbunden hævet. Et enkel sted er vandløbsbredden nede på ca. 80 cm, men her er så til gengæld dybt. Der er ca. 40 cm frigang i rørledningen. Vandet er således faldet 35 cm siden den 8. september.

St. 1.292 -. Der er ca. 26 cm frigang v. rørledningen. Strækningen er blevet vedligeholdt med mejekurv. Vedligeholdelse ok.

Besigtigelse, Hulkær grøft:

Vandløbet er vedligeholdt med mejekurv. Rørledningen ned til Storkær å er atter synlig, og står godt halv fuld af vand.

Niels [REDACTED] fortæller at der lå en klump tørv foran rørindløbet. 1-2 meter inde på røret er der et hul ved siden af røret, hvor vandet har fundet vej til ledningen i forbindelse med at vandstanden stod højt.

Midt på strækningen løber der et hoved dræn ud. Her er der godt med fald og kun ca. 5-8 cm vand i vandløbet. Der kommer kun ganske lidt vand ud af drænet.

Vedligeholdelse = ok.

...."

Ved mail af 20. september 2011 skrev Niels [REDACTED] følgende til Jakob [REDACTED]

"

Oprensning af skred og reparationer af faskiner er endnu ikke foretaget.

Jeg vil opfordre kommunen til snarest at foretage oprensning og reparation af faskiner, så vandløbsregulativet overholdes.

Grødeskæring har vist sig ikke at være tilstrækkelig til at sænke vandstanden.

Drænsystemer ved kartoffel og byg - marker virker stadig ikke og jeg vil endnu engang varsle, at jeg vil kræve erstatning af kommunen, såfremt mine afgrøder tager skade, p.g.a. at vandløbsregulativet ikke overholdes af kommunen.

Vi har mødtes flere gange på stedet, og mange gange har du bekræftet at regulativet ikke er overholdt.

...."

Den 21. - 23. september 2011 blev der foretaget oprensning af sand og nedskredne brinker.

Af notat af 22. september 2011 vedrørende besigtigelse den 21. september 2011 fremgår blandt andet, at der omkring station 550 var oprenset brinker, træ og faskinepæle. De oprensede faskinepæle var kun 110 cm.

Rådgivningsfirmaet Orbicon har udarbejdet rapport af 14. november 2011 om vurdering af afvandingsforhold Storkær Å og Hulkær Grøft i forbindelse med tab af afgrøder. Rapporten er bestilt af [REDACTED] Kommune.

Det fremgår blandt andet af rapporten, at Orbicon har beregnet forholdene i åen, før Storkær Å blev oprenset ved at forudsætte, at det er oprenset 300 m³ fra åen. Det oplyses samtidig, at entreprenøren har oplyst, at der kun er

oprenset 80 m³.

Orbicon konkluderer i rapporten på side 17:

"...at vandspejlsberegninger har vist, at den gennemførte oprensning kunne have forbedret vandtilstanden lidt, men ikke forhindret skader på afgrøder, da forbedringen er begrænset. Den høje vandstand i Hulkær Grøft kommer som konsekvens af, at den kraftige regnhændelse indtræffer samtidig med, at vandløbene er grødefyldte. En tidligere grødeskæring kunne have mindsket tabet, men [redacted] Kommune har overholdt sin vedligeholdelsespligt på dette punkt, da regnhændelsen falder før grødeskæringsterminen.

[redacted] Kommunen har igennem deres vedligeholdelse ikke sikret den regulativbestemte bundbredde i Storkær Å, men beregning af den vandføringsevne, der er relateret til regulativernes skikkelseskrav har vist, at den aktuelle vandføringsevne den 7. september 2011 ikke var væsentlig ringere end hvad der kunne forventes for vandløbet i regulativmæssig tilstand og ville ikke kunne have forhindret skader på afgrøderne på de af arealerne, der er påvirket af vandstanden i Hulkær Grøft."

Orbicon har den 20. august 2015 foretaget opmåling af gamle faskiner i Storkær Å på strækningen station 250 til station 918. Det fremgår blandt andet heraf, at faskiner - på strækningen fra station 250 til broudløb mellem station 835 og 850 - var placeret noget dybere end den regulativmæssige angivelse. På strækningen station 850 til station 918 var faskinerne placeret lidt dybere end den regulativmæssige angivelse.

Der er inden sagsanlæg afholdt syn og skøn med civilingeniør Kristian Vestergaard, som skønsmand. Skønsmanden har udarbejdet rapport af 13. januar 2012.

Skønsmanden vurderer i rapporten side 11 på baggrund af billedmateriale, at afvandingsforholdene den 7. september 2011 var ringere end det Orbicons modelberegning viser. Vandstanden i Hulkær Grøft vurderes til at være op til 50 cm højere end beregnet af Orbicon.

Skønsmanden vurderer i skønsrapportens pkt. 3.4 følgende om årsagerne hertil:

"....

Det vurderes, at der har været en lokal opstemning i Hulkær Grøft, da Niels [redacted] i bilag 10 og bilag KV1_2 (samt på syns- og skønsmødet) oplyser, at rørindløbet i st. 1225 var delvist spærret d. 7/9, og at vandet søgte op over rørindløbet for derefter at strømme ned i den rørlagte strækning gennem et mellemrum mellem de første rør.

Dette forhold er illustreret på foto 018, 019 og 020 i bilag 11/KV3.

.....

Hvis dette er korrekt vurderet, da var vandstanden i Hulkær Grøft d. 7/9 primært styret af denne ukendte opstemning, som ikke har været medtaget i beregningsgrundlaget i Orbicons rapport. Det er således denne opstemning/spærring af røret, som har medført den høje vandstand i Hulkær Grøft d. 7/9, da vandspejlsberegningen i Storkær Å må vurderes at være retvisende for vandstandsforholdene der.

Dette leder til den slutning, at oversvømmelserne af arealerne omkring Hulkær Grøft d. 7/9 ikke var forårsaget af den manglende bundbredde i Storkær Å, men derimod af lokale forhold i Hulkær Grøft. Manglende bundbredde i Storkær Å har dog haft en vis betydning, idet vandspejlsberegningerne (bilag 1 i Orbicons rapport) i Storkær Å indikerer, at den manglende bundbredde har medført en vandspejlshævning på ca. 7 cm ved tilløbet fra Hulkær Grøft, hvilket følgelig har forplantet sig op gennem Hulkær Grøft, men dette forklarer jo langt fra en vandspejlsforskel mellem Storkær Å (ved indløbet fra Hulkær Grøft) og Hulkær Grøft (ved rørindløbet i st. 1225) på op mod 50 cm.

D. 12/9 er vandstanden aftaget i Hulkær Grøft, vandspejlskoten ved st. 1340 vurderes til i størrelsesorden 1,75, dvs. der er sket et fald på omkring 50 cm. Desværre foreligger der ikke informationer omkring et vandspejlsfald i Storkær Å.

Til gengæld kendes vandstanden ved skalpæl st. 834 i Storkær Å d. 14/9, hvor den kan vurderes til at være omkring 0,85, dvs et fald på 50 cm i forhold til d. 7/9. På dette tidspunkt er vandstanden i Hulkær Grøft aftaget yderligere, og vandspejlsforskellen mellem Storkær Å og Hulkær Grøft er nu mere "naturlig". På dette tidspunkt er blokeringen ved rørindløbet i st. 1225 fjernet jf. foto 216 (figur 7) og oplysninger i bilag KV1_2

D. 19/9 er der igen ret omfattende oversvømmelser ved Hulkær Grøft. Vandstands niveauet i Storkær Å ved skalpæl st. 834 er tilbage på niveauet fra d. 7/9, hvilket betyder, at der må have forekommet relativ kraftig nedbør. Jf. bilag 13 har der været vedvarende regn ved Holstebro og Thisted, men ikke i samme mængde som op mod hændelsen d. 7/9. I Hulkær Grøft ved st. 1340 vurderes vandspejlskoten til at være omkring 2,00 meter, dvs. lidt lavere end d. 7/9, men fortsat højere end det niveau modelberegningerne i bilag 6 udviser. Vandspejlsforskellen mellem Storkær Å og Hulkær Grøft er således igen "ude af balance".

Såfremt der er tale om en meget stor afstrømning, der skal presses igennem den rørlagte del af Hulkær Grøft, da kan der ske en hævnning af vandspejlsniveauet i Hulkær Grøft, men der er intet der tyder på at der har været tale om meget store afstrømninger, så det vurderes, at dette ikke alene kan forklare vandspejlsforskellen.

Jf. bilag 12 "flyder" den afskårne grøde (fra grødeskæringen mellem d. 12/9 og 14/9) tilbage i vandløbet og hober sig op i dynger. Såfremt disse ophobninger har medført en ny delvis blokering af Hulkær Grøft (enten ved rørunderføringen st. 1340, rørindløbet st. 1225 eller i selve røret nedstrøms st. 1225) kan dette forklare vandspejlsforskellen mellem de to vandløb.

D. 22/9 er vandspejlskoten ved st. 1340 faldet til omkring kote 1,40. Oprensning er foretaget i Storkær Å d. 21/9, hvor vandstanden ved skalapæl i st. 834 falder 40 cm jf. bilag 10. Af foto 538 fra d. 22/9 (fremlagt af [REDACTED] Kommune) ser faldet ud til at være omkring 50 i forhold til d. 7-8/9, dvs. ned til niveauet omkring d. 14/9 (dvs. for oprensningen). Jf. bilag 10 sker vandspejlsfaldet dog hurtigt, og modelberegningerne i bilag 6 sandsynliggør at oprensningen alene (ved uændret vandføring og afgrødeforhold) bør medføre et vandspejlsfald på knapt 15 cm ved skalapæl 834.

Den manglende bundbredde i Storkær Å har således haft nogen indflydelse på vandstandsforholdene i Hulkær Grøft - af størrelsesorden 10 cm's vandspejlshævning. Men dette kan ikke alene forklare de meget høje vandstandsniveauer d. 7/9 og d. 19/9. Ved begge disse hændelser vurderes der at have været en så stor vandspejlsforskel mellem Storkær Å og Hulkær Grøft, at der må have været en form for blokering/spærring i Hulkær Grøft. D. 7/9 i form af en prop i/foran rørindløbet i st. 1225 og d. 19/9 har afskåret grøde/brinkvegetation formentligt delvist spærret for gennemstrømningen i den nedre del af Hulkær Grøft.

...."

Skønsmanden oplyser i sit svar på spørgsmål 1.3. og B, at en forbedret afvandingstilstand i Storkær Å ville have medført en reduktion af skaderne på afgrøderne, men ville ikke have forhindret alle skaderne, hvis Storkær Å havde været i overensstemmelse med de regulativmæssige dimensioner. Afvandingstilstanden ville også have været utilstrækkelig ved regulativmæssige forhold.

I svaret på spørgsmål 1.4. og B oplyser skønsmanden, at han ikke ud fra de foreliggende oplysninger kan svare på, på hvilke arealer og i hvilket omfang, at skaden på afgrøden kunne have været forhindret eller reduceret.

Skønsmand Kristian Vestergaard er desuden fremkommet med supplerende

erklæring af 30. november 2014.

Skønsmanden har ved sin besvarelse af spørgsmål 3.1. blandt andet oplyst, at oprensning af udskredne brinker først er sket den 21. - 23. september 2011. Det er ikke muligt at afgøre om brinkudskridningerne udgør en væsentlig gene for vandets frie løb, men modelberegninger fra Orbicons rapport resulterer i, at oprensningen i september 2011 har medført et vandspejlsfald i størrelsesordenen 10 cm i Storkær Å. I princippet er enhver reduktion af den fastsatte geometriske profil til gene for vandets frie løb, men normalt opereres der med en vis tolerance. Hvis det antages, at de nedskredne brinker har været til væsentlig gene for vandets frie løb, da er der formelt sket en overskridelse af regulativets vedligeholdelsesbestemmelser ved at oprensningen den 21. - 23. september 2011 er foregået senere end fastsat i regulativet (senest 15. september 2011). Der er foretaget grødeskæring i hele vandløbet den 12. til 14. september 2011, hvilket er i overensstemmelse med regulativets vedligeholdelsesbestemmelser.

Skønsmanden har ved sin besvarelse af spørgsmål J blandt andet oplyst, at manglende funktion af drænsystemet kan være medvirkende årsag til oversvømmelserne.

Niels [REDACTED] krav fremkommer på baggrund af følgende tabsopgørelser:

**Tabsopgørelse vedr. oversvømmelse
i 2011, baseret på tal fra skønsmand**

Afgrøde	Uhøstede Kartofler	Høstet med rådne kartofler	Uhøstet korn	Dokumentation
<u>AREAL i ha</u>				
Kartoffel 1	0,09			GPS opmåling
Kartoffel 2	0,02			GPS opmåling
Kartoffel 3	0,59			GPS opmåling
Korn 1			0,34	GPS opmåling
Korn 2			0,41	GPS opmåling
Korn 3			0,45	GPS opmåling
Korn 4			0,75	GPS opmåling
Korn 5			0,11	GPS opmåling
Areal med rådne kartofler		2,87		se hjælpebilag
Samlet areal i ha	0,71	2,87	2,06	A
Tabsprocent	100%	20%		B

Udbytte

Maltbyg pr. ha (tdr.)	70	C
Halm (kg.)	4.000	D

Pris pr. enhed (kr.)

1 tdr. maltbyg	149,00	E	Fraregnet 10 kr. for sparet tørreomk.
1 kg. halm	0,225	F	
Tab pr. ha	126.33 3	162.792	G se hjælpebilag til tabsopgørelse De 162.792 er beregnet efter samme princip som de 126.333 men uden fradrag for sparede omkostninger til transport, sortering mv.

Samlet tab (kr.)

Uhøstet maltbyg			21.475(A*C*E)
Uhøstet halm fra maltbyg			) 1.853(A*D*F)
Uhøstede kartofler	89.098	93.442	) (A*B*G)
Samlet afgrødetab i kr.	89.098	93.442	23.328

Ekstra sortering af kartofler

Areal	2,87	A	
Gennemsnitlig udbytte pr. ha	477	H	se hjælpebilag til tabsopgørelse
Sorteringsomk. pr. ha	25	I	Skønsmandssvar: SS 7
Ekstra sortering i alt	34.224		(A*H*I)

**Ekstraordinære omkostninger sfa.
vand på marken**

**Faktur Restværdi Tab
a- ultimo 2011
beløb 2011**

Leje af membranpumpe		0%		Faktura
	260		260	
Leje af generator + dykpumpe		0%		Faktura
	1.843		1.843	
LandboThy - besigtigelse af vandløb		0%		Faktura
	3.440		3.440	
Køb af ekstra fælge + dæk, kartoffeloptager		50%		Faktura
	4.776		2.388	
Køb af 2 blæsere		50%		Faktura
	7.500		3.750	
Køb af 2 stik		50%		Faktura
	200		100	
Levering af træflis		0%		Faktura
	2.913		2.913	
Vikararbejde		0%		Fakturaer
	14.971		14.971	
Ekstra sortering af kartofler		0%		Skønsmandsvurdering:
	34.224		34.224	25 kr. /HKG
Sum af ekstraordinære udgifter	70.127		63.889	

Samlet tabsopgørelse

Afgrødetab, uhøstede kartofler	89.098
Afgrødetab, rådne kartofler	93.442
Afgrødetab, uhøstet maltbyg	23.328
Ekstraordinære omkostninger	63.889
Samlet tab	269.757

Hjælpebilag til tabsopgørelse

Sort	Læggemateriale	Vægt	Normudbytte ha	pr. Klasse	Pris pr. hkg	Omsætning pr. ha	Tab pr. ha
Kennebec	900	6%	375	S2	490	183.750	143.000
Berber	1.300	9%	400	S2	380	152.000	115.000
Desiree	1.100	7%	450	S2	430	193.500	149.000
Spunta	5.400	36%	550	S2	380	209.000	160.000
Aviala	4.700	31%	450	S4	290	130.500	104.000

Oleva	1.700	11%	450	S4	240	108.000	87.000
Samlet	15.100					162.792	126.333
Vægtet gns.			477		346	165.654	128.662

Kilde:

Sort	Henvisning til side 293 i bilagssamling (bilag 47)
Læggemateriale	Henvisning til side 293 i bilagssamling (bilag 47)
Normudbytte	Skønsmandss var SS 6.1
Klasse	Henvisning til side 293 i bilagssamling (bilag 47)
Pris pr. hkg	Skønsmandss var SS 6.1
Tab pr. ha	Skønsmandss var SS 6.1

Opgørelse af areal med høstet rådne kartofler

Mark 21	1,83ha
Mark 119	1,75ha
I alt	3,58ha
-uhøstede	0,71ha
Areal med rådne i alt	2,87ha

Forklaringer

Niels [REDACTED] har forklaret, at han er landmand. Han dyrker præbasis-læggekartofler. Han står for en stor del af læggekartoflerne i Danmark. De planter ca. 50.000 kartofler om året med håndkraft. De sælger kartoflerne, når én kartoffel er blevet til ca. 10.000 kartofler. Der tager ca. 5 år. De, kartofler, de mistede ved oversvømmelsen, var 2. og 4. generation. Det er en meget arbejdskrævende proces, da en stor del af arbejdet skal udføres med

håndkraft. De har kontrol fra staten 30 dage om året, og køberen af kartoflerne kommer på kontrol 12 dage om året.

Når de skal vælge stedet, hvor præbasiskartoflerne skal lægges, må der ikke være almindelige kartofler indenfor en afstand af 500 meter. De laver en nøje gennemgang af, om forholdene er i orden, herunder afvandingsforholdene. Hvis der er tvivlsspørgsmål, graver de op og undersøger jordforholdene. De ser på, om der har været vådpletter de forudgående år. De går alle dræn igennem ved drænudløb. Det var hans opfattelse, at markerne var 100 % dyrkningssikre. Den dyrkningsfri bramme er lagt for at have en ekstra sikkerhedsforanstaltning, og derudover er der dyrket korn i yderligere en bramme. Der var på ingen måde mistanke om, at der var noget galt med kartoffelmarkerne i forhold til oversvømmelse.

Han rettede henvendelse til [REDACTED] Kommune i april 2011, fordi han havde konstateret, at der i Hulkær Grøft var høj vandstand på grund af manglende opremsning. Ved Storkær Å konstaterede han et træ midt i vandløbet. Faskinerne var væk, og der blev trukket sand ved station 542. Jakob [REDACTED] [REDACTED] gik i vandløbet og tog billeder.

Han regnede med, at han og Jakob havde aftale om, at træet, der hang ned i vandløbet og bevoksningen ved den kunstige sø skulle fjernes. Der skulle i et eller andet omfang ske udskiftning af faskinerne. Jakob sagde, at der var problemer med økonomien, og der kunne være problemer med udskiftning af alle faskinerne.

Lige inden oversvømmelsen skete, rykkede han igen Jakob, der svarede, at han var ved at indhente priser på faskiner.

Området består af flyvesand. Vandløbet løber 6-8 meter under terræn. Faskinerne er etableret for at holde på sandet. Faskinerne var ikke blevet repareret siden 2003.

Fra Lodbjergvej til den rørbelagte strækning i Storkær Å var der ikke foretaget vedligeholdelse ud over, at der var skåret grøde én gang i 2003.

På mødet med Jakob i maj 2011 var det hans indtryk, at der var en aftale om fjernelse af grene, opremsning af udskredne brinker. Nogle steder var bundet hævet, og der skulle indhentes priser på faskiner.

Storkær Å er en afvandingskanal, der er gravet gennem klitområder. Hvis faskinerne ikke er oppe, vil kanten skride. Det begyndte at regne i september 2011. På det tidspunkt var der stadig ikke rensat op i Storkær Å

Billede A 3 er taget tæt på Lodbjergvej. På billede A 4 kan man se, at der kun er rester af faskiner. Brinken er skredet ud. På billede A 13 kan man se, at brinken er skredet ud og spærre halvdelen af åen. På billede A14 kan man

se et træ. Der er lavet et stort hul i brinken, så sandet løbet ud i åren. Det er med til at hæve vandstanden. Billede A 20 er taget lige i nærheden af den kunstige sø. Når brinken var skredet så meget sammen, forventede han at der skulle ske noget hurtigt. Jakob vidste godt, at der skulle ske noget hurtigt, og at han dyrkede kartofler i nærheden af åen.

Han rykkede Jakob mange gange. Han ringede også til kommunen. I Hulkær Grøft blev skalapælene sat op .

Det begyndte at regne i starten af september 2011. Han konstaterede, at hans marker blev oversvømmet, og at vandstanden var meget høj i Hulkær Grøft. Han konstaterede også, at vandstanden var steget i Storkær Å. Han tegnede på en pæl, hvor høj vandstanden var. Ved næste oversvømmelse var vandstanden oppe i samme niveau. Han ringede til Jakob. Jakob kom meget hurtigt, og de gik området igennem. De var i gang med at høste korn og kartofler. Han var nevøs for deres avl. Jakob fik iværksat grødeskæring. Grøde- skæringen havde ikke den store effekt, for vandstanden faldt ikke særligt hurtigt i Storkær Å. Vandstanden faldt i Hulkær Grøft 1-2 dage efter grødeskæringen.

Foto 11 fra den 7. september 2011 er det første billede, der er taget efter oversvømmelse. Den hvide pæl markerer en brønd. Bagved kan man se korn, der ikke er høstet

På foto 13 fra den 7. september 2011 kan man se kartoffelmarken. Problemet er ikke direkte vand fra vandløbet, men fordi vandet ikke kan ledes væk via drænene. Vandstanden var 90 cm over drænudløb. Når drænene bliver fyldte med vand, kan de ikke aflede lidt længere væk fra grøften. Vander løber sandsynligvis baglæns fra Hulkær Grøft. Der er ingen tvivl om, at drænene er placeret i 110 cm dybde eller derunder.

Billede 15 fra den 7. september 2011 er taget fra syd mod nord. Det er uden betydning, hvilken retning de har lagt deres kartofler. Fra den 8. september til den 19. september 2011 faldt vandstanden. Der kom igen en regnhændelse, efter grødeskæringssæsonen var ovre. Den 21. - 22. september 2011 blev der foretaget en oprensning i Storkær Å. Han registrerede et fald i vandstanden på 40 cm i Storkær Å indenfor 20 timer. Vandstanden faldt også i Hulkær Grøft, men måske over 3 - 4 dage.

Billede 76 af 19. september 2011 viser, at vandet står så højt, at det nogle steder står over kartoffelkantens top.

Han ringede til Ivan Immersen i slutningen af september 2011, da de havde opgivet at høste. Marken var fedtet, og det er meget svært at køre i. Jørgen Røhrmann var også til stede og tog billeder af, at vandstanden var over skalapælens angivelser. På billede 121 af 23. september 2011 kan man se, at vandstanden har været meget over skalaen. Den var 20- 40 centimeter over.

Der er flere steder, hvor åen ikke er 1,60 m i bred. Opstrøms har åen den regulativmæssige bredde. Der hvor faskinepælene er, er åen 1,10 m bred. De nye faskinepæle, der sat op i 2012, er også 1,10 m brede.

Han vil vurdere, at der ikke kun er rensset 80 m³ meter jord op, for der blev arbejdet i 3 dage. 300 m³ er meget mere sandsynligt. I januar 2016 i år er der skredet en brink ud igen, og det er opmålt til 200- 300 m³.

I 2011 var grødeskæringsterminerne overholdt, men efter den første oversvømmelseshændelse.

Det er ikke hans indtryk, at der har været spærringer i rørforløbet. Det vil være vanskeligt at se, selvom man åbner lemmen.

Han kan ikke huske, om han har nævnt for Jakob, at der var en klump tørv indenfor røret, men det er sandsynligt, at der har ligget en græstørv, der har spærret. Han tror, at det er en græstot, der er faldet ned i vandet i forbindelse med oprensning og er blevet ført med åen i forbindelse med regnskyl. Han har set græstørv ligge i vandet. Han har kontaktet Jakob om dette, og der er i den anledning blevet foretaget ekstra oprensninger.

Materialet der renses op, lægges efter vandløbsregulativet indenfor 5 meter fra kanten. Hvis der ikke er ret meget materiale, bliver det kørt over af en brakpudser. Det skete også i maj 2011, for ellers kan de ikke få braklægningsstøtte. Det er hans bror, der har kørt med brakpudseren.

Han tror, at vandstigningen den 19. september 2011 skyldtes, at der ikke var blevet rensset ordentlig op i Storkær Å. Bunden var ikke oprenset, og træet stod der stadig.

Mængden af nedbør har ikke noget at gøre med, at markerne blev oversvømmet. Han har bedt en landinspektør om at aflæse skalapælene i 2013, fordi der omtrent var samme mængde nedbør i 2011 og 2013.

Det er en betingelse for at søge Stormrådet om erstatning, at der har været mindst 50 mm regn på et døgn. Den 5. og 6. september 2011 falder der på de to døgn 52 mm regn. Det er ikke ham, der har foretaget målingen.

Han er kommet frem til, at der er gået 20 % tabt af de kartofler, de høstede. Disse kartofler viste sig at være rådne. De høstede den øverste del af planten, som ikke var vådlagt og måtte lade den nederste del stå. Der var også våde kartofler mellem dem de høstede, og de måtte etablere tørring. Han har kun medtaget udgifter til det, som han har fakturaer på. De 20 % er også sat ud fra den høst, de normalt har, når der ikke er problemer med våd jord.

Han lejede en membranpumpe for at pumpe vand ud i grøften. Det havde en

begrænset effekt, for det løb tilbage igen. Generatoren er købt for at lave strøm til pumpen.

Fakturaen af 31. oktober 2011 fra Landbo Thy vedrører udgifter til optagelse af billeder og opmåling.

Han har haft en udgift til Jørgen Røhrmann for optagelse af billeder.

Fakturaen af 24. oktober 2011 fra Euro-dæk vedrører køb af fælge og dæk til kartoffeloptager. De har kun medtaget udgiften med 50 % i erstatningsopgørelsen.

Fakturaen af 13. september 2011 vedrører køb af blæsere til tørring af våde kartofler. De har medtaget udgiften med 50 % i erstatningsopgørelsen.

De har haft udgifter til ekstra mandskab til kartoffeloptagning, dels fordi der skulle en ekstra traktor til, dels fordi der skulle sorteres kartofler.

Han vil tro, at det er en skrivefejl, når en af fakturaerne er dateret den 31. august 2011, for de havde ikke brugt vikarer tidligere.

De havde solgt kornet på forhånd til 165 kr. Skønsmanden har sat prisen til 159 kr. De har trukket 10 kr. fra på grund af, at de ikke skulle tørre kornet.

I skønsmand, Jan Baunsgaard Pedersens, besvarelse af spørgsmål SS 5, har han indsat den forudsætning af jorden er "JB 3". Han mener selv, at den er "JB 4". Arealet var dyrket optimalt. De forudsætninger, der er lagt til grund i skønserklæringen fra februar 2016, er baseret på de optegnelser, de lavede i foråret 2011.

Han har tidligere klaget over vedligeholdelsen af vandløbene. Han har som regel kontakttet Jakob. Han kan huske et tilfælde, hvor Jakob [REDACTED] [REDACTED] lige var ansat ved kommunen. De kørte på motorcykel. I år har han også klaget og sendt kopi til politikerne i kommunen.

Der er blevet udskiftet faskiner i Storkær Å. Han kan ikke huske, at der er blevet udskiftet faskiner i Hulkær Grøft. Han er sikker på, at de oprindelige faskiner var 1,6 meter brede. Han har lagt mærke til, at bundstiverne er mindre end 1,6 meter i forbindelse med, at Jakob [REDACTED] [REDACTED] har beskrevet pælens længde på 1,1 meter. Han har set, at åen er smallere end 1,6 meter nogle steder, og at den nogle steder er bredere.

De kører ikke tæt på kanten, når de fjerner den grøde, der er blevet lagt op. Grøden bliver ikke lagt helt tæt på kanten.

Han har ikke sagt, at der var lerjord i kartoffelmarken. På brakarealerne er der lerjord. Han og Jakob talte om, at der i kanten af kartoffelmarken kan

være noget svært jord at dyrke i. Det var ikke der, hvor kartoflerne er.

De spulede drænet i efteråret. Dræn kan ligge 100 - 120 år. Han er klar over, at der er forskellige opfattelser, som afhænger af kvaliteten af rørene og den jord, de ligger i.

Drænet er ikke permanent under vandspejlet. Han vil mene, at halvdelen af drænrøret har været over vandspejlet.

Det er mest rationelt at lægge kartoffelrækkerne på den led, hvor man har den mest lige strækning. De har foretaget ekstra dræning på det sted, der er lagt kartofler. De var ude at grave kanaler for at få vandet hurtigt væk. Kartofler kan kun tåle vand i meget kort tid.

Forevist billede i skønsrapporten figur 4, har hans bror ikke behandlet grøden, inden billedet er taget. De har indtil den 15. maj året efter til at fjerne grøde. Det var svært at køre på stedet efter den første oversvømmelse.

Landinspektør Jørgen Knudsen har forklaret, at hans hovedarbejdsområde er skel og udstykning. I denne sag har han beskæftiget sig med vandløbsregulativer. Hans navn står på vandløbsregulativerne for Storkær Å og Hulkær Grøft. Han var involveret i opmålingsdelen. Han havde en biolog ansat til at behandle tekstdelen. Der var instrukser om, hvordan man ønskede opmålingen. Der var desuden et standardregulativ. I regulativerne for de to åer, er der krav til vandløbets skikkelse. Det vil sige dimensioner, bundbredde, hældning og hvor stejle skråningerne skal være. Selve opmålingen var en opmåling af den faktiske situation. Der ligger en vurdering i, hvor mange punkter man måler ud fra. I regulativdelen er der indlagt en standardprofil, som kan ændre sig i vandløbets strækning.

De tal, der fremgår af regulativets side 5, er de dimensioner, der er de teoretiske dimensioner på vandløbet. Han har ikke været involveret i den del.

Der er hans medarbejder, der har forestået besigtigelsen af vandløbene. På basis af de opmålinger, han har foretaget, har hans medarbejder skrevet de opmålinger på, som vidnet havde foretaget. Det er hans medarbejder, der har skrevet, at f.eks. station 0 - 255 er i overensstemmelse med angivelsen i regulativet. Der må menes, at det i grove træk er i overensstemmelse med regulativet.

Han ved ikke, om de har fået instrukser om, hvorvidt det var et skikkelsesregulativ, eller om det var baseret på vandføringsevnen. Så vidt han husker, blev de alle lavet som skikkelsesregulativer. Der var sat faskiner i Storkær Å. Han har målt faskinerne for omtrent hver 100 meter. Hvis der har været indsnævringer, har han også målt det. Hvis man sætter faskiner, skal man efter hans mening sætte dem efter den geometriske dimension, ellers giver det ikke mening. Det vil alt andet lige betyde, at vandføringsevnen er

anderledes. Hydraulik er en del af hans uddannelse. Efter hans opfattelse er faskinerne sat for at holde på siderne, fordi der er tale om sand. Hvis man ikke havde faskinerne, ville der være en betydelig udskridning af brinker.

Han mener ikke, at han har lavet et regulativ, der er baseret på vandføringsevnen. Hvis regulativet skal baseres på vandføringsevnen, skal det gennem en offentliggørelse med klagefrist, før det kan vedtages.

Regulativerne for Hulkær Grøft og Storkær Å er, så vidt han husker, ens.

Rørledningerne er offentlige.

Jakob [REDACTED] har forklaret, at han er uddannet biolog fra 2006. Hans speciale er indenfor vandløb. Han beskæftiger sig primært med vandløb.

Han har ikke kendskab til, om vandløbsprofilerne - i form af faskinerne - har ændret, sig siden de blev lagt. Det, der ligger i vandet, kan holde 30 - 40 år. De går mere op i vandføringen end i vandløbsprofilerne. Ved kommunen tolereres udsving, og man kigger på gennemsnittet. Hulkær Grøft ligger i et okkerområde. Det betyder, at man ikke må nydræne uden dispensation, hvilket ikke er givet. Der er dræn fra 1949. Okker kan medføre tilslamning af drænrør. De fleste dræn ligger under vandspejlet. Der skal ikke være meget vand i den nedre del af Hulkær Grøft, før drænrørene står under vand. Der kan være et udsving på 15 centimeter på bunden i forhold til regulativet. Hvis de laver en oprensning, må de tage 10 cm ekstra, så de ikke behøver at oprense så ofte.

Det er standard i regulativer, at vandføringsevnen kun er hel regulativmæssig lige efter, der er foretaget grødeskæring. Den fulde bredde er der kun i vinterhalvåret, hvor vegetationen er visnet. Man kan kigge ind i rørføringen, når vandstanden er lav.

Før i tiden var der ikke dokumentation for tilsynet af åerne, for det var kommunens egne ansatte, der foretog tilsynet.

Fra Lodbjergvej til rørlægningen gror der ikke noget grøde. Der har været træer, som har skygget. Faskinerne er blevet sat for 25 - 30 år siden, og mange står fint.

Hvis Niels [REDACTED] har ringet, og der efterfølgende har været en besigtigelse, vil det fremgå af notatet fra besigtigelsen, at der har været telefonisk kontakt inden. Hvis der ikke er en besigtigelse, bliver der lavet et telefonnotat.

Han kan kun huske, at han har besigtiget kartoffelmarken i 2007 eller 2008. Han kan ikke huske andre besigtigelser.

Da han modtog mailen fra Niels [REDACTED] den 10. april 2011, lod han en entreprenør tage sig af det.

Den 4. maj 2011 var der en besigtigelse, efter Niels [REDACTED] havde henvendt sig. Der blev lavet et notat fra besigtigelsen.

Besigtigelsen viste blandt andet, at der var en brink, der var skredet ud. på foto A4 kan man se, at profilen er bredere end de 1,10 m, hvor faskinerne står, for vandet kan løbe bag de gamle pæle. Når han i notatet har skrevet, at brinken ved station 575 var skredet ud, så den spærrede for vandstrømmen, betyder det, at der er nogle enkelte indsnævringer i vandløbet. Vandet vil bare løbe hurtigere der.

Ved den kunstige sø, var et træ vippet i åen. Foto A 5 og 14 viser stedet med træet. Vandet finder uden om.

Der var ikke et akut behov for at rense op. Ved udløbet fra den kunstige sø, jf. foto A 15, var der en lav vandstand, og der var ikke nævneværdig bremsning af vandet, som også kaldes stuvning.

Foto A 26 er taget ved rørlægningen ved udløbet i Storkær Å, og der er ikke stuvning.

Træer blev fjernet af entreprenører. De aftalte, at han skulle sørge for oprensning af nedskredne brinker nedstrøms af den kunstige sø. Nedskridningerne er opstået om vinteren 2010/2011. Der var en løbende dialog med en entreprenør om pris på faskiner. Han kontaktede entreprenøren for at få udskridningen lavet ved den kunstige sø. Han skulle også indhente tilbud på faskiner med henblik på senere reparation. Han manglede en tilbagemelding fra en af entreprenørerne.

I maj 2011 var der ikke mange steder, man kunne se, at der var noget, der skulle gøres.

Martin [REDACTED] henvendelse drejede sig om sandaflejring i Storkær Å på et andet sted, end det sagen handler om.

Niels [REDACTED] rettede henvendelse til ham den 8. september 2011, og der blev foretaget en besigtigelse samme dag, jf. notat af 16. september 2011. På strækningen st. 255 - st. 835 var der udhængende kantvegetation, men det var kun i overfladen af vandet. Det er hans erfaring, der siger ham, at det kun var af mindre betydning. Han ved ikke, hvorfor han har skrevet at: "Dette virker hindrende for vandstrømmen". Henvendelsen vedrørte kun Storkær Å. Han tror, at han gik åen igennem alene. Der var ikke et akut behov for at gøre noget. Han talte senere på dagen med Niels [REDACTED] og fandt ud af, at det ikke kun var Storkær Å. Der var noget vand i åen, men der var flow i

vandet. Han kiggede på vandstandsskalen. Ved Ørum Sø stod den på omkring 40. Det betød, at Storkær Å var stuvningspåvirket.

Den 12. september 2011 blev der foretaget en besigtigelse. Han mener, at det var fordi, Niels [REDACTED] havde ringet. På det tidspunkt var der allerede bestilt grødeskæring. På den nedre del af Hulkær Grøft var der kantvegetation og på den øvre del, var der grøde.

Niels [REDACTED] fortalte, at der var stiv lerjord under muldet ved kartoflerne. Han kan ikke forstå Niels [REDACTED] forklaring om, at det med lerjorden var et andet sted, for det blev omtalt i forbindelse med snak om afvandingen af kartoflerne.

Han har taget fotoet, der er gengivet i skønserklæringen side 7, nederst. Da de stod derude den 14. september 2011, kunne man ikke se, at der var noget, der skulle hindre vandstrømningen. Niels fortalte, at han havde fjernet en klump tørv foran rørindløbet. Det logiske ville være, at tørvet er kommet i forbindelse med oprensningen. Han tror ikke, at et kommunalt tilsyn ville have opdaget tørvet. Det er ikke sandsynligt, at tørvten har ligget der siden april 2011.

Når han i notatet vedrørende besigtigelsen den 14. september 2011 om Hulkær Grøft har skrevet, at der kun kom ganske lidt vand ud ved drænet ved den lange kartoffelmark, skyldes det, at han syntes at det var mærkeligt, for der var stadig vand. Drænet har åbenbart ikke virket særligt godt.

Han har ikke set det, der fremgår af billedet fra den 19. september 2011, der er gengivet i skønserklæringen øverst på side 8. Det ser ud til, at det er afskåret kantvegetation, der ligger i vandet. Hvis der er tilpas store mængder, vil det pakke sig sammen.

Han ved ikke, hvordan den afskårne kantvegetation er forsvundet igen den 22. september 2011.

Den 21. september 2011, jf. notat af 22. september 2011, var vandstanden faldet 6-7 cm. Der var gravet omkring 80 m³ op. Vandstanden steg og faldt et par gange på grund af nedbør.

Han har i notat af 26. oktober 2011 opridset mulige årsager til oversvømmelsen. Han vurderer, at hovedårsagen til stigningen i vandstanden er tilstopning af rørudløbet.

Hvis dimensionen på vandløbet skal ændres, skal der rejses en sag af lodsejerne. Kommunen har pligt til at tilse de offentlige rør, men kommunen har ikke ansvaret for, at rørene er store nok.

Han mener ikke, at alle arealerne er dyrkningssikre. På det faldne stykke

ligger drænene under vandspejlet. Det fremgår også af Orbicons bilag 2.

Nogle dræn kan holde mange år, og andre skal udskiftes efter 30-40 år. Man skal tilse drænene.

Orbicon foretog en opmåling af koten for de tværgående bundpæle. På den strækning, han havde vurderet, at bunddækningen var hævet op til 50 cm, lå pælene op til 36 cm under regulativmæssig bund. Det gælder st. 260 - st. 850. På st. 850 - st. 918 var hævningsen 8 - 14 cm.

I forbindelse med oprensning blev de opmærksom på, at tværstiveren var 110 cm og ikke 160 cm.

De oprensede Storkær Å den 21. september 2011.

Den geometriske dimension var ikke overholdt i september 2011. Som udgangspunkt skal faskiner sættes, så de svarer til regulativet, men ikke i Storkær Å, for faskinerne var lagt for mange år siden. Det samme kan man komme frem til ud fra en gennemsnitsbetragtning. Nogle steder er tværstiverne 110 cm og andre steder 230 cm.

Man kan efter hans opfattelse ikke bruge sammenligningen mellem vandstanden i 2011 og 2013. Det skyldes Ørum Sø.

De foretog en oprensning for at afværge/afhjælpe den eventuelle skade, der var. Det hele hjælper samlet set. Han var ikke i tvivl om, at han ville gøre et eller andet, men han var i tvivl om, hvorvidt det ville virke.

Han har i 2013 lavet en oversigt over hvilke vedligeholdelsesarbejder, der er lavet i perioden 2006 - 2013. Han har oplysningerne fra en gammel mappe. Han kan ikke ud fra mappen se, at der er lavet tilsyn hvert år. De har i perioden 2000 - 2011 dokumentation for, at der er ført tilsyn i 5 - 6 af årene.

Regulativerne er skikkelsesregulativer. Skikkelsesregulativer er nemme at kontrollere, om de overholdes. Begge regulativer er lavet for at sikre en afvandning. Hvis der er vandstuvning, vil man typisk bruge et skikkelsesregulativ.

Der er igangsat arbejde med udskiftning af faskiner. Han ved ikke i hvilken bredde, at faskinerne vil blive lagt.

Kommunen har taget initiativ til at ændre regulativerne.

Der er faskiner langs stort set hele Storkær Å. I Hulkær Å er der højst rester af nogle gamle faskiner.

Skønsmand Kristian Vestergaard har forklaret, at han er uddannet

civilingeniør. Han har en phd. i numeriske beregninger. Han er for øjeblikket ansat ved Århus Universitet. Dette er den 12. sag om overløbne vandløb, han har været skønsmand i.

Regulativerne i denne sag er et skikkelsesregulativ, der er baseret på vandløbets form.

Skikkelsesregulativer er ofte af ældre dato. Der er til stadighed diskussion om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at have skikkelsesregulativer frem for de mere moderne regulativer. Et skikkelsesregulativ tager ikke hensyn til stuvningspåvirkning fra eksempelvis en sø. Storkær Å er en kunstigt vandløb og er formentlig lavet af Hedeselskabet. Dimensionerne kan være beregnet, men det gælder ikke, hvis vandløbet er meget gammelt. Hvis man ikke følger regulativet, og hvis dimensioneringen ændrer sig, vil vandstanden alt andet lige stige.

Faskiner bør sættes i den bundbredde, der er i regulativet. Man bør opdatere sit regulativ. Det bliver administreret sådan, at åen i gennemsnit skal opfylde regulativet. Faskiner i et vandløb er i forvejen en modsætning i forhold til at regulativet angiver trapezform. Det kan undre, at man ikke har opdateret regulativet, hvis der i forvejen er lagt faskiner i åen.

Skønsmanden har om sit svar på spørgsmål 3 i erklæring af 30. november 2014 supplerende forklaret, at der ingen tilsvarende angivelser er for acceptabel sideværts indsnævringer. De 15 cm's tolerance for bunden er sat for, at man ikke hele tiden skal oprense. Han har ikke set noget tilsvarende for siderne. Der er nok en bagatelgrænse i administrativ praksis.

Om svaret på spørgsmål 4.1. har skønsmanden supplerende forklaret, at den ideelle situation for en drænledning er, at den kan udmunde i et vandløb over vandspejlet. Ved lavbundsarealer er der ikke tilstrækkeligt med fald til, at de kan udmunde over vandspejlet. Hvis vandstanden kommer op over drænudmundingen, vil der i sidste ende kunne ske stuvning af vand på marken. Vandet kan transporteres baglæns ind i systemet. Hvis et drænrør står dykket, vil der kunne opstå aflejringer. Da de var ude at besigtige, kunne de ikke finde drænrørene. Vandpytten på marken kan skyldes utilstrækkelig afdræning. Jorden var mættet på grund af meget nedbør, og hvis vandstanden var høj, og drænudløbene er dykket samtidig med, at jorden er mættet, så kan der samle sig vand på marken. Drænrørene kan have 80 - 100 års levetid. Drænene er typiske lavet af ler og er samlet uden muffe, ved at de er blevet skubbet sammen. Når der arbejdes med tunge maskiner, kan rørene blive forskudt fra hinanden. Det er meget forskelligt, hvor længe drænrørene virker.

Om skønserklæringen af 13. januar 2014, side 11, kort, har skønsmanden forklaret, at kortet fra Orbicon viser resultatet af modelberegningen af tal fra vandløbet. Det mørkeblå på kortet viser, hvor vandet stod blankt. Der er

usikkerhed på beregningerne. De røde områder er hans skønnede udbredelse af vandet ud fra det billedmateriale, han har haft til rådighed. Man kan se, at hans skøn ikke passer med Orbicons beregninger. Han mener, at der er 50 cm forskydning, sådan at vandet har stået op til 50 cm højere (1-2 vandklasser). Det så ikke sådan ud den 7. september 2011, som Orbicon har beregnet.

De gule områder er de steder, der ifølge hans oplysninger er konstateret skader. Han er usikre på de røde områder, han har tegnet øverst i de gule områder. På billeder fra stedet kan man se, at der på markerne var områder med frit vandspejl. Hvis vandet har været 25 - 50 cm højere, vil alle de farvede områder sprede sig mere end angivet af Orbicon. Han er i tvivl, om den aflange mark markeret til højre også har været påvirket, for højdekurverne mangler. Orbicons beregner har taget udgangspunkt i, at jorden ikke var vandmættet i forvejen. Hvis det har regnet meget, og jorden er vandmættet, vil jorden være meget mere påvirket. Orbicon havde fået i opdrag at beregne, om det ville have gjort en forskel, om Storkær Å var i regulativmæssig stand den 7. september 2011. Orbicon har beregnet, at der er en forskel på 10 cm, men det gælder ikke for det absolutte niveau. Kæden hopper af, når man sammenligner med de faktiske forhold. Beregningen er kalibreret i Storkær Å og ikke i Hulkær Å.

De røde områder, han har tilføjet, kan bedre sammenlignes med de gule områder end med Orbicons beregninger.

Der er ingen station, der måler, hvor meget vand der løber i åen. Orbicon har brugt vandstanden i sine beregninger for afstrømningen. Det er fint nok for Storkær Å. Orbicon har antaget, at der er den samme afstrømning i Hulkær Grøft, men det vides ikke, om det er korrekt antaget.

Afstrøming er det vand, der falder på arealerne, og som skal føres ud i vandløbet. Der kan være stor forskel på, hvor meget vand der skal løbe ud i åen, for det afhænger også af, hvor mættet jorden er. Han har i skønserklæringen af 13. januar 2014, side 12, øverst, oplistet de mulige årsager til, at vandstanden var højere end beregnet af Orbicon.

Manningtallet fortæller noget om, hvor meget strømningsmodstand, der er. Man ganger manningtal og vandstand sammen, men der kan være andre kombinationer. Forholdene kan have været anderledes i Hulkær Grøft end i Storkær Å. Vækstforholdet for grøde, der har meget betydning for manningtallet, kan være helt anderledes i Hulkær Grøft end i Storkær Å.

De ca. 10 cm, der fremgår af Orbicons rapport, er en okay beregning. Det kan være 5 cm eller 15 cm, men afvigelsen er ikke større. Det er et mærkværdigt forløb med oversvømmelse, og så er det væk igen og derefter oversvømmelse igen. Den mest sandsynlige årsag er, at der har været en prop ved Hulkær Grøft, der hvor vandløbene løber sammen med rørlægning i et

"T". Rørindløb er sårbare steder for tilstopning. Ved tilstopning vil Hulkær Grøft virke som et badekar. Der kan have været en anden ruhed eller tilstrømning eller en kombination, men det kan man ikke finde ud af.

Han hørte Niels [REDACTED] sige, at der var en delvis spærring af rørindløbet. Han kunne se, at vandet løb hen over og blev suget ned gennem et hul. Det kan tyde på, at der er træk i røret, men i det niveau, hvor vandet normalt skal afvandes. Det var før, der blev grødeskåret, så der er masse af grøde, der kan være løbet sammen. Det er et offentligt vandløb, og det er vandløbsmyndighederne, der har vedligeholdelsespligten. I praksis fører vandløbsmyndighederne ikke tilsyn hele tiden.

Den 19. september 2011 var der grødeskåret. Der kan det være grøden, der har dannet prop igen, selvom det er mærkeligt, at det er sket to gange så kort tid efter hinanden.

Der er flere steder, hvor spærringen kan have været. Alle steder, hvor der er rørgennemstrømning, kan proppen have været.

Han har ikke en teori om, hvad der er årsag til proppen. Formentlig er proppen blevet fjernet, da man lavede grødeskæringen den 14. - 15. september 2011. Den første prop er formentlig en prop, der er en nedskredet brink evt. kombineret med noget grøde. Den anden gang kan det sagtens være afskåret grøde og vegetation, der har flydt rundt. Hvis det afskårne grøde skal være rykket ned i vandet, vil det formentlig have krævet kraftig blæst. Der var storm i området, men han mener samtidig, at det er mærkeligt at forestille sig, at blæsten kan føre den afskårne vegetation med sig.

Vandløbsmyndigheder skriver ikke præcist ind, hvor ofte man skal kontrollere vandløb.

Om sit svar på spørgsmål 1 i skønsrapporten fra 13. januar 2014 har skønsmanden supplerende forklaret, at det ikke er nedbørsmængden på en enkelt døgn, der afgør vandstanden. Det er ligegyldigt, om der er tale om 1-2 døgns regn. Hvis jorden er vandmættet, skal der ikke ret meget til. Hvis man kigger på perioden, ser det meget vådt ud. Der faldt 50 - 90 % mere regn i september 2011 end i en normal september måned. Der faldt forholdsvis meget regn over få dage.

Hvis proppen ikke havde været der, og det havde regnet i samme mængde, så ville der før grødeskæring have været en vandstandsstigning på ca. 10 cm.

Under skønsforretningen sad Niels [REDACTED] med nogle målinger. Han kan ikke huske, om der blev sagt, at der have været 55 cm nedbør på et døgn. Han kan ikke huske omtale af et tørt, men det lyder sandsynligt.

De tre modelberegninger er lavet som det bedste bud den 7. september 2011, en hvor regulativet fuldstændigt er fulgt og én efter oprensning.

Hvis hele bunden løftes med 14,9 cm, vil vandspejlet alt andet lige løfte sig.

Orbicon har talt med maskinførerne, der oprensede åen. Han tror, at Orbicon har regnet med 300 m³ i stedet for 80 m³, for at være på den sikre side. Han tror, at Orbicon har forsøgt at skønne, hvor meget materiale der er taget af i siderne. Han er ikke sikker på, om det har en væsentlig betydning i forhold til vandspejlet.

Om spørgsmål 4, side 6, har skønsmanden supplerende forklaret, at Orbicons rapport, bilag 2, viser, at drænrørene er dykkede. I normale afstrømningssituationer vil de ligge tæt på overfladen.

Foreholdt, at det fremgår af Jakob [redacted] notat vedrørende den 14. september 2011, at der kun kom 5-8 cm vand i vandløbet, har skønsmanden forklaret, at det måske kan være en indikation på, at drænet ikke virkede. Dræn kan påvirkes af okker.

Der er anden nedbørsmængde i dag end i 1885.

Orbicon har i den 3. modelberegning taget højde for de regulativmæssige forskrifter.

Forevist Orbicons bilag vedrørende efterfølgende målinger, har man lagt de tværgående pæle i åen længere ned end foreskrevet i regulativet.

Hvis der er meget høj vandstand i Storkær Å, vil det have indflydelse på vandstanden i Hulkær Å. Den 7. september 2011 var vandstanden ifølge Orbicons rapport 1,31 cm. Den 19. september 2011 var vandstanden stort set det samme. Det kan stadig ikke forklare den høje vandstand i Hulkær Grøft.

Jørgen Røhrmann har som vidne forklaret, at han er miljøkonsulent ved Landbo Thy. Han er uddannet Agronom og rådgiver for sagsøger i miljøspørgsmål.

Han blev involveret i sagen, fordi Niels [redacted] ringede og sagde, at der var problemer med oversvømmelse. Han og Niels gik langs Storkær Å og langs Hulkær Grøft. Ved Hulkær Grøft var der sammenstyrtning af brinken. Der var en sammenstyrtning ikke så langt fra sammenløbningen. Der var flere steder, hvor strømrøden var indsnævret. Der var fyldt med vand ved rørdløbet ved Storkær Å. De kunne ikke en gang se skalaafmærkningen på pælene. Niels havde allerede lavet en markering. Der var flere steder, hvor vegetationen var godt groet til.

Der stod blankt vand mellem kartoffelrækkerne. Det var tydeligt, at det var svært at køre.

Han har ikke været involveret yderligere.

Ivan Immersen har som vidne forklaret, at han er landbrugskonsulent ved Landbo Thy. Han er uddannet planteavlsteknikker fra 1989. Han har været kontrollør ved Fødevarerinspektariatet i 16 år. Han har været konsulent for Niels [REDACTED] siden 2007. Han hjælper Niels med markplaner, ansøgning til EU-støtte mv.

Der er en indgående kontrol, når der dyrkes præbasiskartofler.

Han har opmålt de områder, hvor der ikke er høstet kartofler og korn. Han kan ikke huske datoen for opmålingen, men han vil tro, at det var i oktober 2011.

På luftfotoet, hvor der er indtegnet områder med rødt, er der skrevet de samme numre på, som de bruger, når de laver ansøgninger eller markplaner.

Mark 119 er i alt på 5 ha. Mark 21 er på 1,9 ha. Det var der, Niels havde kartofler. Det er hans opfattelse, at arealerne var dyrkningsegnete. Man kan se på de luftfotos, der er taget hver år, at der er blevet dyrket på arealerne. Han kan ikke huske, om der har været kartofler på arealet tidligere.

Han har ikke hørt, at der skulle være problemer med vand på markerne i andre år end 2011. Niels ringede og bestilte ham til at måle markerne op. På mark 119 var der tydelige traktorspor. På mark 121 var det meget galt, og man kunne knap køre med ATV'erne. Han mener, at nogle af kartoflerne ikke skulle være høstet, fordi de må have været skadet. Hvis de nederste kartofler har været under vand, kan man ikke tage de øverste op, for selvom man sorterer, vil kartoflerne være ødelagte på grund af smitte fra de dårlige kartofler.

Niels [REDACTED] har generelt gode afgrøder, og han er meget påpasselig med det, han laver. Han vil mene, at markerne er JB 3 eller 4 det pågældende sted.

Jesper Madsen har som vidne forklaret, at han arbejder som ingeniør ved Orbicon. Han arbejder blandt andet med vandløbsadministrering. Han blev kontaktet af [REDACTED] Kommune, som bad ham om at kortlægge den vandstandsstigning, der havde været på stedet. Han skulle genskabe den situation, der havde været tidligere. De foretog en opmåling af vandløbet efter oprensningen. De kiggede blandt andet på mængden af det, der var gravet op. Det var en visuel vurdering. De fik at vide, hvad vandstanden havde været den 7. september 2011. De fik ingen beskrivelser af, hvordan der havde set ud på markerne. I rapportens side 15 viser figur 3.4.1 et

afvandingskort. Den viser forskellen mellem terræn og vandstanden derude. Den mørkeblå farve viser, hvor der var blankt vand.

I rapportens bilag 1 viser den grå cirkel, der hvor Hulkær Grøft kommer ind i Storkær Å. Den lilla streg viser, hvor de regner med, at bunden var den 7. september 2011.

Bilag 3 til rapporten er lavet ud fra, hvad de mener, der er oprenset fra åen. De regulativmæssige krav er ikke medtaget. På figuren med st. 542 er bundbredden ca. 1,3 meter. På figuren med st. 759 er bredden omtrent den samme. På figuren med st. 834 er bredden omkring 2 meter. Det samme gælder for figur med st. 851 og 940. På figur med st. 1015 er bredden omkring 1,8 meter. På figur med st. 1089 er bredden omkring 2 meter.

På figuren med "Opmåling af gamle faskiner den 20. august 2015", har de målt bredden fra st. 260 til st. 516. De har ikke målt bredden fra st. 515 til 835. Han kan ikke huske, om den manglende opmåling skyldes, at der ikke var faskiner, eller fordi de ikke skulle gøre det.

Når de laver beregninger, laver de kontrol på beregningerne. De vurderede, at beregningerne var brugbare. Hvis han havde haft billeder fra oversvømmelserne, ville de muligvis være kommet frem til andre beregninger. De har ikke taget højde for spærringer i Hulkær Grøft, for det har de ikke kendt til.

Han havde ikke til opgave at tjekke, om regulativet var overholdt, men at sammenligne situation med før og efter oversvømmelsen og derefter sammenligne det med regulativet.

Han har læst regulativerne. Det har ikke haft betydning for ham, at der var tale om et skikkelsesregulativ.

Bilag 2 til rapporten viser blandt andet drænene. Det er deres opmåler, der har konstateret, hvor drænene var. Der er tale om et øjebliksbillede.

De har i bilag 4 til rapporten lavet nogle opmålinger i Hulkær Grøft. Nogle steder var åen ikke i overensstemmelse med regulativet.

Manningstallet var et erfaringstal ud fra årstiden og hvilken type vandløb, der var tale om.

Klaus Schlösen, der har hjulet ham med rapporten, er hydrolog. Klaus Schlösen var kvalitetsansvarlig på rapporten. Det er som udgangspunkt vidnets rapport. Klaus Schlösen har læst rapporten gennem til kvalitetssikring.

De har fået at vide, at der var gravet 80 m³ op. De har beregnet med 300 m³.

Hvis Storkær Å var grøderenset, ville manningtallet være omkring 8. De har regnet baglæns.

Ved deres beregning af de regulativmæssige tal, er de 15 cm ikke medregnet. Hvis der er gravet mindre en 300 m³ op, og hvis man tager hensyn til at bunden nogle steder, lå lavere end tværstiverne, ville det have en lille positiv betydning for vandstanden, sådan at vandstanden var lavere.

De har sat en vandstand i Ørum Sø som startgrundlag for deres beregning.

Parternes synspunkter

Niels [REDACTED] har i sit påstandsdokument til støtte for sin påstand gjort gældende:

" 1.1 Overordnede anbringender og systematik

1.1.1 Fremstillingen af NL anbringender er systematiseret efter følgende overordnede anbringender om, at

1.1.1.1 TK har handlet ansvarspådragende, idet TK har tilsidesat sin forpligtelse til at vedligeholde Storkær Å og Hulkær Grøft, jf. VL § 27, stk. 1 e.c. samt regulativernes pkt. 5 og 8, jf. bilag 2-3.

1.1.1.2 der er årsagssammenhæng mellem TK's ansvarspådragende handlinger, og den indtrådte oversvømmelse på NL marker

1.1.1.3 den indtrådte oversvømmelse og de opståede skader som følge heraf var påregnelige for TK

1.1.1.4 NL har lidt et tab på kr. 269.758,00 med tillæg af moms som følge heraf.

Det gøres sammenfattende gældende, at TK skal erstatte NL det påregnelige tab, som NL har lidt som følge af, at TK uberettiget har tilsidesat sin forpligtelse til at vedligeholde Storkær Å og Hulkær Grøft.

NL påstår herefter betaling i overensstemmelse med den nedlagte påstand, nemlig kr. 269.758,00 med tillæg af rente.

1.2 Ansvarsgrundlag

1.2.1 Vedligeholdelsesforpligtelsen

Vedligeholdelsen af offentlige vandløb påhviler ifølge vandløbslovens § 31 vandløbsmyndigheden.

Ifølge regulativernes afsnit 9 varetages tilsynet med vandløbene af tidligere [REDACTED] Kommune (i dag [REDACTED] Kommune).

Vandløb skal ifølge VL § 27 vedligeholdes således, at det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres.

Kommunens vedligeholdelsesforpligtelse er fastlagt i regulativ for Storkær Å, Kommunevandløb nr. 9, [REDACTED] Kommune fremgår, jf. bilag 2, samt i regulativ for Hulkær Grøft, Kommunevandløb nr. 22 jf. bilag 3.

Da ordlyden af de i regulativerne opregnede vedligeholdelsesforpligtelser er enslydende, refereres der nedenfor alene til regulativet for Storkær Å, jf. bilag 2.

Vandløbene skal ifølge pkt. 5.1. vedligeholdes således, at den for vandløbet fastsatte skikkelse (geometriske dimension) ikke ændres. Bestemmelsen indeholder en pligt for kommunen til at gøre de nødvendige tiltag til at sikre, at vandløbets skikkelse ikke ændrer sig.

Vedligeholdelsen skal udføres således, at vandløbets fysiske tilstand er i overensstemmelse med de krav, målsætningen sætter hertil

De for vandløbet fastlagte vedligeholdelsesprincipper og metoder fremgår af kapitel 8, jf. pkt. 5.2, bilag 2, pkt. 8.4

Pkt. 8.4. udgør ikke en udtømmende opregning af de tiltag, som kommunen skal tage for at sikre, at den for vandløbet fastsatte skikkelse ikke ændres. Der er tale om nogle handlepligter, som imidlertid ikke kan anses for at være en udtømmende opregning af kommunens vedligeholdelsesforpligtelse.

Det dokumenteres i det følgende, at TK har tilsidesat disse forpligtelser:

Det gøres gældende, at

- 1) TK har tilsidesat sin forpligtelse til at sikre, at den for vandløbet fastsatte skikkelse (den geometriske dimension) ikke ændres, pkt. 5.1. jf. bilag 2.
- 2) Herunder har TK tilsidesat sin forpligtelse til at foretage oprensning, når vandløbets profil nødvendiggør dette. Dette

skal ske, når bunden er 15 cm over regulativmæssig bund, jf. pkt. 8.4.a

Herunder har TK tilsidesat sin forpligtelse til at iværksætte ekstraordinære oprensninger, selv om der var betydelig fare for skader som følge af unormalt store aflejringer, jf. pkt. 8.4.a.

- 3) TK har tilsidesat sin forpligtelse til at udføre grødeskæring 1 gang årligt – i perioden fra den 1.august til 15. september jf. pkt. 8.4.b.
- 4) Tk har tilsidesat sin tilsynsforpligtelse

Disse forpligtelser, har kommunen tilsidesat, hvilket belyses nedenfor.

1.2.2 Ad 1. Storkær Å's geometriske skikkelse

Vedligeholdelsen af Storkær Å skal ifølge pkt. 3.2., jf. bilag 2, på hele dens strækning (st. 0- st. 2.836) ske på basis af vandløbets fastlagte geometriske skikkelse.

Af regulativets afsnit 5.1. fremgår endvidere, at "Vandløbet skal vedligeholdes således, at den for vandløbet fastsatte skikkelse ikke ændres", jf., bilag 2.

I regulativets afsnit 3.2., jf. bilag 2, er vandløbenes geometriske skikkelse fastlagt i skemaform. Dimensionerne udgøres af fastlagte krav til bundbredde, fald og anlæg.

Den geometriske skikkelse for strækningen ml. st. 0- st.1.138 i Storkær Å er i regulativet bl.a. fastlagt som følger:

- **"Bundbredde 1,6 meter":** Bundbredden udtrykker den afstand, der skal være ved bunden fra brink til brink (bunden af vandspejlet).

I regulativet er det fastsat, at bundbredden skal være 1,60 meter på den pågældende strækning.

Det gøres gældende, at bundbredden på strækningen, fra brink til brink, til en hver tid skal være minimum 1,60 meter.

Det er således ikke tilstrækkeligt, at bundbredden gennemsnitligt er overholdt, lige som det bestrides, at bundbredden gennemsnitligt var overholdt.

I det følgende dokumenteres det, at dimensionerne (de i regulativerne fastlagte geometriske skikkelser), ikke var overholdt på skadestidspunktet i september 2011:

1.2.2.1 Ad ikke- regulativmæssig bundbredde

Det blev ved besigtigelsen den 21.9.2011 konstateret, at de oprensede faskinepæle kun var 1,10 meter lange, jf. bilag 35.

Af Topdanmarks begrundelse for afslag på forsikringsdækning, fremgår, at de geometriske dimensioner ikke var overholdt på skadestidspunktet jf. bilag 21.

Det fremgår i øvrigt af Orbicons konklusion i rapport af den 14.11.2011, at den regulativbestemte bundbredde ikke var overholdt på skadestidspunktet, jf. bilag 20, side 17.

Ved besigtigelsen d. 8.9.2011 blev det på strækningen fra st. 255-835 konstateret, jf. bilag 31: *"På det meste af strækningen er der udhængende kantvegetation, som visse steder indsnævrer vandløbsprofilen til ca. 70-80 cm strømrendebredde i toppen af vandspejlet. Dette virker hindrende for vandstrømmen.*

St. 835-1090 ...Udhængende bredvegetation samt indsnævret vandløbsprofil".

St. 1292-2200...Mere eller mindre kantvegetation. En enkelt udskreden brink."

Af notat af den 14.9.2011, jf. bilag 24 vedrørende strækningen ml. st. 850-1090 (rørledning) fremgår: *" en del steder, er der udskredne brinker, og flere steder er vandløbsbunden hævet. Et enkelt sted er vandløbsbredden nede på 80 cm, men her er der så til gengæld dybt."*

Skønsmanden har ved sin besvarelse af spørgsmål 3.2. vurderet: *" derimod er der stor sandsynlighed for, at kravene til de regulativmæssige dimensioner i Storkær Å ikke var opfyldt primo september 2011, dvs. forud for den oprensning, hvor der angiveligt blev fjernet 80 m² materiale... Denne vurdering understøttes også af de tidligere omtalte fotos fra maj*

2011, som viser udskredne brinker og bilag KV2 i skønserklæringen fra den 13/1 2014".

Det gøres gældende, at Bundbredden på strækningen mellem st. 0-st. 1.138 var på skadestidspunktet maksimalt 1,10 meter bred (og ikke 1,60 meter, som det kræves i regulativet), jf. bilag 35.

På baggrund af ovenfor anførte fakta, herunder særligt skønsmandens besvarelse af spørgsmål 3.2, bør det lægges til grund, at den i regulativerne fastsatte skikkelse for Storkær Å ikke var overholdt på skadestidspunktet, idet denne var indskrænket med minimum 0,50 meter. Herunder var de regulativmæssige krav til bundkote, bundbredde og/ eller skråningsanlæg ikke overholdt.

Sagsøgte har samlet tilsidesat sin forpligtelse til at sikre, at vandløbets skikkelse ikke ændres, og er på denne baggrund erstatningsansvarlig for det tab, som NL har lidt på baggrund heraf.

1.2.3 Ad 2. TK har tilsidesat sin forpligtelse til at foretage oprensning af Storkær Å jf. pkt. 8.4.a

TK er ifølge regulativets pkt. 8.4.a. forpligtet til at gennemgå vandløbene mindst en gang om året og fjerne evt. spærringer, så som afbrækkede grene, væltede træer, udskredne brinker og andet, som skønnes at være til gene for vandløbets frie løb eller spærre for faunapassage.

Det fremgår endvidere af regulativets pkt. 8a, jf. bilag 2 fremgår, at der skal ske..."oprensning af bundmateriale, når vandløbets profil nødvendiggør dette.... Oprensning skal ske, når bunden er 15 cm over regulativmæssig bund."

Disse forpligtelser, har TK ligeledes tilsidesat.

Det gøres gældende, at TK har tilsidesat sin forpligtelse til at foretage oprensning til trods for, at bunden erkendeligt var 15 cm over regulativ bund, og at vandløbets profil i øvrigt nødvendiggjorde dette.

Dette belyses nedenfor.

Ved en besigtigelse den 4.5.2011 blev det blandt andet konstateret, at der "opstrøms første sving var flere steder med nedskredne brinker og flere steder var faskinerne ødelagte. Midt på strækningen ca. st. 575, var brinken skredet ud i vandløbet, så den spærrede vandstrømmen.", jf. bilag 26.

Omkring st. 703 blev det ligeledes konstateret, at brinken var væltet ud i vandløbet, jf. bilag 26.

Længere opstrøms, omkring st. 835,...*"var der en del træer langs vandløbet, hvis grene hindrede vandstrømmen,* jf. bilag 26.

"Opstrøms st. 1300 var der ligeledes en udskridning af brinken."

Som konsekvens heraf aftalte parterne, at strækningen skulle gennemgås, træer og buske beskæres og udskredne brinker fjernes, jf. bilag 26.

Denne aftale, blev, til trods for, at TK var bekendt med at de regulativbestemte krav til bundbredde og bundhøjde ikke var overholdt, ikke overholdt af TK, jf. bilag 9 e.c. Herunder blev der ikke iværksat oprensning af strækningen.

Ved besigtigelsen af åen blev det den 14.9.2011 konstateret, jf. bilag 24:

"st. 255-835. .. På de første 80 meter er faskinerne intakte og mange af bundpælene er synlige/mærkbare. Resten af strækningen op til overkørslen er præget af flere udskredne brinker..."

Af skønsmandens besvarelse af spørgsmål H fremgår : *"fotos fra maj 2011 viser brinkudskridninger, som vurderes ikke at være opstået samme år. Endvidere er der i vandløbet meget tilgroet buskvegetation (foto 220 KV2), som antyder, at der ikke har været foretaget vedligeholdelse på denne strækning gennem flere år."*

Af notat af den 14.9.2011, jf. bilag 24 fremgår, at:.. "strækningen ml. st. 255-835 er præget af flere udskredne brinker, og flere steder er bunden hævet 40-50 cm over længere strækninger."

Vedrørende strækningen ml. st. 850-1090 (slutning af rørledning) fremgår: *"En del udskredne brinker og flere steder er vandløbsbunden hævet.."*

Det skal på baggrund af disse oplysninger lægges til grund, at bundhøjden flere steder var hævet mellem 40-50 cm, og at der til trods for parternes aftale, jf. bilag 26, ikke var sket oprensning af Storkår Å og/ eller reparering af faskiner jf. bilag 9 e.c.

Oversigt over de af TK udførte vedligeholdelsesarbejder, i perioden fra

2003-2013, er fremlagt ved sagens bilag 9.

Det skal lægges til grund, at der ikke i perioden fra 2003-23.9.2011 er foretaget oprensning af Storkær Å og/ eller foretaget relevante vedligeholdelsestiltag på den del af strækningen, hvor der var konstateret nedskredne bringer/ spærringer (st. 250-1090), jf. bilag 9 e.c.

Det gøres på baggrund af det ovenfor anførte gældende, at TK på skadestidspunktet ikke overholdt sin forpligtelse til at fjerne evt. spærringer, så som afbrækkede grene, væltede træer, udskredne brinker og andet, som skønnes at være til gene for vandløbets frie løb eller spærre for faunapassage.

TK tilsidesatte ligeledes sin forpligtelse til at iværksætte oprensning, til trods for, at bunden flere steder lå 40-50 cm fra regulativmæssig bund.

Det er ikke korrekt, at registreringen af bundhævningen, jf. bilag 24, tog udgangspunkt i en forudsætning om, at bundpælene er at betragte som regulativmæssig bund.

Den regulativmæssige bundkote er i regulativet angivet i skemaform, jf. pkt. 3.1, jf. bilag 2. Hævninger af den regulativmæssige bund, kan således erkendes ved, at den regulativmæssige bundkote sammenholdes med de målinger, der kan erkendes lokalt i åen via kant-eller bundpæle.

1.2.4 AD 3) TK har tilsidesat sin forpligtelse til at udføre grødeskæring 1 gang årligt, jf. pkt. 8.4.b.

Det skal lægges til grund, at TK på skadestidspunktet igennem længere tid har udvist forsømmelse med grødeskæringen af vandløbene, idet de i regulativerne fastsatte grødeskæringsterminer ikke blev overholdt i flere år forud for den grødeskæringsperiode, der udløb den 15.9.2011, jf. bilag 9 e.c.

Af notat fra besigtigelsen den 12.11.2011 fremgår, jf. bilag 23:

"st 1675- st. 2065: Vandløbet er tilgroet i grøde.

Vandløbene var på tidspunktet for oversvømmelsernes indtræden i september 2011 kraftigt tilgroede af grøde, jf. bilag 23:

Det forhold, at kommunen efter oversvømmelse af arealerne valgte, at gennemføre grødeskæring ændrer ikke på, at terminerne for de foregående år ikke er overholdt.

Der eksisterer ikke en vedligeholdelsessædvane for strækningen, der

godtgør, at der alene gennemføres vedligeholdelse, når der er behov herfor.

NL har igennem flere år, forgæves, forsøgt at få TK til at overholde regulativerne, og iværksætte den heri fastsatte vedligeholdelse.

Det gøres på denne baggrund gældende, at TK har tilsidesat sin vedligeholdelsesforpligtelse til at skære grøde 1 gang årligt, og at TK på baggrund af NL henvendelser i løbet af 2011 burde have foretaget en ekstraordinær grødeskæring.

1.2.5 Ad 4) Manglende tilsyn / Spærring den 7.9.2011 ved indløbet til Hulkær Grøft

Det gøres gældende, at der, i tillæg til de vandstandsstigninger, der blev forårsaget af den mangelfulde vedligeholdelse, var en blokering af indløbet til Hulkær Grøfts rørlagte strækning, der bevirkede, at vandstanden var yderligere 50 cm højere, end det vandspejlsniveau, som Orbicon har vurderet, jf. bilag 20.

Dette belyses nedenfor:

Ifølge skønsmandens vurdering er oversvømmelsens omfang påvirket af, at der den 7.9.2011 var en blokering ved rørindløbet i st. 1225 i Hulkær Grøft.

...

NL reklamerede i foråret løbende til TK, og anmodede om oprensning og vedligeholdelse af vandløbene.

Opfyldelse af tilsynsforpligtelsen forudsætter, at TK reagerer på de af NL fremsatte oplysninger om vandafledningsproblemer.

TK kunne ved en tidligere reaktion have forhindret skaderne på NL afgrøder.

Det gøres gældende, at det påhviler TK at gennemgå vandløbet, og at sikre, at der ikke opstår spærringer af vandløbet som den, der blev fundet i rørindløbet den 7.9.2011. Denne forpligtelse, har kommunen tilsidesat.

Da TK ikke inden oversvømmelserne iværksatte de nødvendige tiltag, har TK tilsidesat sin tilsynsforpligtelse som vandløbsmyndighed.

TK anfører i sit påstandsdokument, at ...”den manglende afledning muligvis kan henføres til, at ikke bortfjernet oprenset materiale for oprensningen i

april, og efter grødeskæringen den 12./13 september 2011, ved regnhændelsen blev skyllet ud i vandløbet og muligt foretaget en tilstopning af rørunderføringen...”

Dette bestrides.

Det påhviler TK at dokumentere, på hvilken side af grøften, at materialet fra oprensningen blev oplagt, herunder, at der er henlagt materiale på NL side af grøftet, og at denne materiale skulle være faldet tilbage i grøften.

Synspunktet har formodningen imod sig allerede fordi, at spærringen blev fjernet inden grødeskæringen den 12/13. september 2011.

Det har formodningen imod sig, at opgravet materiale fra april 2011 først i september 2011 skulle give anledning til spærringer.

NL har i denne periode, ad flere gange besigtiget å-strækningen. Der har på intet tidspunkt henlagt oprenset materiale.

Det påhviler TK at dokumentere, at spærringen er opstået som følge af, at oprenset materiale er faldet i åen. Denne bevisbyrde, er ikke løftet.

Det gøres gældende, at det alene beror på TK's forsømmelse, at spærringen ikke blev fjernet på et tidligere tidspunkt. Såfremt TK havde overholdt sin forpligtelse til at fjerne blokeringen, ville vandstanden have været 50 cm lavere.

Senere, den 14.9.2011, kunne det igen konstateres, at vandet fra Hulkær Grøft igen ikke kunne løbe væk.

På dette tidspunkt var der imidlertid ingen spærringer i rørledningen jf. **bilag 45**.

Det er derfor heller ikke korrekt, at der på dette tidspunkt var afskåret grøde, der hindrede vandets passage.

Det gøres gældende, at oversvømmelsen den 14.9.2011 er forårsaget af en forhøjet vandstand i Storkær Å., at vandstanden i Storkær Å var for høj til, at vandet fra Hulkær Grøft kunne løbe over i åen.

Spærringen ved rørindløbet ved st. 1225 kunne og burde være konstateret ved en visuel besigtigelse af vandløbet, og ville derfor have været fjernet,

hvis sagsøgte havde varetaget sin tilsyns- og vedligeholdelsespligt.

Da blokeringen ville have været opdaget og dermed fjernet, hvis sagsøgte havde varetaget sin tilsyns- og vedligeholdelsesforpligtelse gøres det gældende, at oversvømmelsen kunne have været undgået, hvis sagsøgte havde varetaget sin vedligeholdelses- og tilsynsforpligtelse

1.2.6 Vandføringsevne

TK gør gældende, at vandløbene på skadestidspunktet havde den i regulativerne forudsatte vandføringsevne. På denne baggrund bestrider TK, at de i regulativerne forudsatte geometriske dimensioner ikke skulle have været til stede.

Dette bestrides af flere årsager.

1.2.6.1 Den geometriske dimension skal opretholdes uanset vandføringsevne

TK har åbenbart den opfattelse, at der, såfremt den i regulativerne forudsatte vandføringsevne er overholdt, kan dispenseres fra de geometriske dimensioner, der fremgår af regulativerne. Dette bestrides.

Der er i regulativerne fastlagt eksakte krav til bundbredde, skråning mv. Disse krav skal overholdes uagtet, hvorledes vandføringsevnen skønnes at være, jf. VL § 27, stk. 1. e.c., idet der netop i regulativet er fastlagt krav herom jf. pkt. 5. e.c.

1.2.6.2 Den forudsatte vandføringsevne, var ikke til stede

Der er ved fastlæggelse af vandløbets skikkelse indarbejdet de forudsætninger, der skal til for, at vandløbene har den fornødne vandføringsevne. En indskrænkning af vandløbenes dimensioner vil derfor altid forringe vandløbenes vandføringsevne.

Da de forudsatte geometriske dimensioner ikke var til stede på skadestidspunktet, skal det lægges til grund, at vandløbets vandføringsevne på skadestidspunktet var ringere, end forudsat i regulativerne.

Dette gælder såvel Storkær Å som Hulkær Grøft, der er afhængig af, at der er den nødvendige vandføringsevne i Storkær Å.

Måtte retten mod forventning finde, at der kan dispenseres fra regulativernes krav om overholdelse af de der i fastlagte geometriske dimensioner, såfremt vandføringsevnen dokumenteres at den dei forudsatte vandføringsevne var til stede, bestrides det, under henvisning til referat af den 8.11.2013 fra skønsmand Kristian Vestergaard, side 9-12, pkt. 2.2. at den forudsatte og nødvendige vandføringsevne var til stede på skadestidspunkterne.

Det gøres gældende, at Orbicon, i forbindelse med udarbejdelse af sin vurdering (jf. bilag 20) ikke har haft tilstrækkeligt belæg for at konkludere, at vandføringsevnen den 7.9.2011 ikke var væsentlig ringere, end hvad der kunne forventes, hvis dimensionerne i vandløbene på skadestidspunktet havde været i overensstemmelse med regulativernes bestemmelser.

Det påhviler sagsøgte at dokumentere, at den manglende vedligeholdelse ikke har medført, at vandføringsevnen ikke var væsentligt ringere, end hvad der kunne forventes af vandløbet i regulativmæssig stand.

Denne bevisbyrde, er ikke løftet.

Det gøres sammenfattende gældende, at TK har udvist grove fejl og forsømmelser med vandløbsvedligeholdelsen og tilsynet heraf. TK er på denne baggrund erstatningsansvarlig for følgerne heraf.

Sagsøgte har som kommunal myndighed mulighed for at indregne risikoen for oversvømmelse og de økonomiske følger heraf i sin administration af dennes vedligeholdelsesforpligtelse.

Sagsøgte har opnået en besparelse ved den mangelfulde vedligeholdelse af vandløbene og er derfor nærmest til at bære risikoen for de skader, der er opstået som følge heraf.

1.3 Den indtrådte oversvømmelse og de opståede skader som følge heraf var påregnelige for TK

Sagsøgte blev fra foråret 2011 løbende orienteret om, at vandløbenes mangelfulde vedligeholdelsesstand medførte, at vandgennemstrømningen var nedsat, jf. bilag 25-33.

TK blev ved disse henvendelser og senere besigtigelse af vandløbene bekendt med, at den geometriske dimension ikke var overholdt, og der var

bundhævninger over 15 cm.

TK var endvidere bekendt med, at NL havde sat højværdiafgrøder på dennes marker, jf. bilag 39.

TK var således bekendt med, at manglende oprensning kunne medføre skader af ikke-ubetydelig karakter.

Parterne aftalte, at TK skulle foranledige Storkær Å vedligehold, jf. regulativets pkt. 8a. Herunder skulle TK foranledige strækningen oprenset og faskinerne repareret.

Til trods herfor, undlod TK at foretage den nødvendige vedligeholdelse af vandløbene jf. bilag 9 e.c.

De opståede skader er en påregnelig følge af, at TK undlod at iværksætte de nødvendige vedligeholdelsestiltag.

1.4 Tab

Det gøres gældende, at NL har lidt et tab som følge af, at TK har tilsidesat sine vedligeholdelsesforpligtelser.

Tabet er opstået ved, at

- Samtlige kartofler på de arealer, der er indtegnet i bilag 16, gik til grunde (0,7005259 ha)
- 20 % af de resterende kartofler på mark 21, 41, 15 og mark 119, jf. bilag 39, gik til grunde som følge af vandbelastningen (vådråd).
- Forøgede udgifter i forbindelse med forsøg på optagning, tørring og sortering.

Erstatningsopgørelse, der er revideret i overensstemmelse med skønserklæring udarbejdet af skønsmand Jan Baunsgaard Pedersen, fremlægges som **bilag 46**.

NL har via gps indmålt de arealer langs Hulkær Grøft, hvor det viste sig umuligt at bjærge høsten, jf. bilag 16.

Tabet er udelukkende opgjort på baggrund af de skader, der kan henføres til markerne på bilag 16 og 39. Skaderne på Fruensgårds vej, indgår således ikke i det opgjorte tab.

Dokumentation for de af NL afholdte udlæg i forbindelse med dennes forsøg på at sortere og tørre afgrøder, fremlægges som sagens bilag 38.

Det gøres gældende, at de skadelidte arealer var lagt større, end det, der fremgår af Orbicons rapport, jf. bilag 20.

Men de skadelidte arealer har utvivlsomt været påvirket i noget større omfang og grad d. 7/9 end det, der er konkluderet i Orbicons rapport (bilag 6), se beskrivelsen heraf i afsnit 3.3...

Lav afvandingsdybde medfører dårlig bæreevne, således at det fysisk kan være vanskeligt/ umuligt at bjærge afgrøder med maskiner... ”

På baggrund af skønsmandens besvarelse og NL's observationer i marken skal det lægges til grund, at det som følge af oversvømmelserne har været umuligt at optage afgrøder på et areal, der som minimum udgør 0,7005259 ha.

Det skal ligeledes lægges til grund, at 20 % kartoflerne på det resterende areal, jf. bilag 39, gik til grunde.

Avlskontrolsrapport samt anmeldelse til kontrol af kartofler, der dokumenterer omfanget af nedlagt læggemateriale på markstykkerne, fremlægges som **bilag 47**.

Det gøres gældende, at NL's tab skal opgøres til den indtægt, som NL ville have oppebåret, såfremt kartofler og maltkort på de i bilag 39 opregnede marker, 21, 41, 15, 119, jf. bilag 39, ikke havde været oversvømmede, jf. skønserklæring fra Jan Baunsgaard Pedersen.

I tillæg hertil gøres det gældende, at TK skal erstatte de udlæg, som NL har afholdt i forbindelse med, at tabet blev forsøgt minimeret.

Sagsøgte skal på denne baggrund tilpligtes at betale erstatning til NL i overensstemmelse med den nedlagte påstand.

1.5 Årsagssammenhæng

Effektiv afvanding er en grundlæggende forudsætning for, at man kan drive landbrug. Der er i vækstsæsonen og i tilknytning dertil (sent efterår) normalt behov for en afvandingsdybde på mindst 1,0-1,2 m i jorden, jf. bilag 36, samt **bilag 48**.

Notat om afvandingsdybdens betydning for udbyttet fremlægges som **bilag**

49.

Vandstanden i vandløbene er afgørende for, om det er muligt at opnå tilstrækkelig afvanding på tilgrænsende arealer. Dette skyldes, at høj vandstand påvirker de vandløbsnære arealer samt (effekten af) afdræningen langt ind i baglandet, jf. bilag 36.

Drænkort over området, er fremlagt ved sagens bilag 37.

Plan og overslag over dræning af matr. nr. 1a Storkær Sø 13/8 1948, fremlægges som **bilag 50**.

Plan og overslag over dræning af matrikel 1a Storkær Sø, 28/7 1949, (der vedrører den midterste og vestlige del af marken), fremlægges som **bilag 51**.

Det skal lægges til grund, at den nødvendige afvandingsdybde for de oversvømmede arealer ville have været til stede, såfremt TK havde overholdt sin vedligeholdelsespligt. Markarealerne, jf. bilag 39, er derfor dyrkningssikre.

Det er vandspejlshøjden i vandløbene, der er afgørende for, om den essentielle afvanding kan tilgodeses. Det gøres gældende, at vandstanden i vandløbene var forhøjet som følge af TK's mangelfulde vedligeholdelse, og at disse forhøjelser har forringet afvandingsforholdene på de arealer, hvor NL afgrøder gik til grunde.

Det gøres som et overordnet anbringende gældende, at der i september 2011 opstod oversvømmelse fra vandløbet af området omkring Storkær Å og Hulkær Grøft, og at størstedelen af markarealerne på mark nr. 21, 41, 15 og 119, jf. bilag 39, var dyrkningsmæssigt påvirkede.

Til støtte for påstanden henvises i det hele til skønsmandens besvarelse af spørgsmål E, hvoraf fremgår:

"Skønsmanden finder, at det foreliggende materiale dokumenterer, at der var væsentlige oversvømmelser langs arealerne i Hulkær Grøft primo september. Den anslåede udbredelse den 6.9.2011 er skitseret med rødt på bilag 6.

Imidlertid er det ikke blot de arealer, der rent faktisk er oversvømmede, som dyrkningsmæssigt er påvirkede.... "

1.5.1 Oversvømmelsens udbredelse og følgerne heraf

Orbicon har udarbejdet et afvandingskort, der havde til formål at vise de aktuelle forhold før og efter oprensning og for de regulativbestemte dimensioner, for på denne måde at lave en vurdering af Hulkær Grøfts vandstands direkte påvirkning af afvandingen af disse arealer, jf. bilag 20 side 11-17.

Af rapporten fremgår, jf. bilag 20 side 14, at det ved en sammenligning af afvandingstilstanden før og efter oprensningen fremgår (jf. figur 3.4.1. og 3.4.2.), at ...*"afvandingstilstanden ville have været bedre, hvis oprensningen var foretaget inden oversvømmelseshændelsen."*

Ved en sammenligning af figur 3.4.1. og 3.4.3. fremgår det endvidere, at afvandingstilstanden ville have været bedre, hvis såvel Hulkær Grøft og Storkær Å havde været i regulativmæssig stand.

Det gøres på denne baggrund gældende, at det skal lægges til grund, at visse af de indtegnede arealer, jf. bilag 16, var påvirket af, at den geometriske dimension ikke var til stede, og at der ikke var sket oprensning i overensstemmelse med regulativets bestemmelser herom.

Uenigheden mellem parterne består dermed i, i hvor høj en grad de skadelidte arealer, jf. bilag 16, har været påvirket af afvandingstilstanden.

1.6 Følgerne af, af TK's mangelfulde vedligeholdelse

1.6.1 De geometriske dimensioner

Skønsmanden har ved sin beskrivelse i afsnit 3.3. oplyst:

"Den manglende bundbredde i Storkær Å har haft nogen indflydelse på vandstandsforholdene i Hulkær Grøft – af størrelsesordenen 10 cm vandspejlshævning...".

På spørgsmålet om, hvorvidt afvandingstilstanden ville have været forbedret, såfremt den regulativbestemte bundbredde i Storkær Å var overholdt på skadestidspunktet, oplyser skønsmanden ved sin besvarelse af spørgsmål 1.1.

"jf. rapportens bilag 2 er der omkring st. 1340 i Hulkær Grøft (ved overkørslen) ca. 10 cm's forskel i den beregnede vandspejlskote ved hhv. de skønnede forhold på skadestidspunktet og de regulativmæssige forhold. Så på baggrund heraf, ja afvandingstilstanden ville have været forbedret..., hvis den regulativmæssige bundbredde var overholdt på skadestidspunktet."

Af skønsmandens besvarelse af spørgsmål 1.3. hvor skønsmanden er

anmodet om at oplyse om en forbedret afvandingstilstand ville have forhindret skader på afgrøder oplyses det:

"Da afvandingstilstanden på nogle af de skadelidte arealer er påvirket af vandstanden i Hulkær Grøft i en ikke uvæsentlig periode ville en forbedret afvandingstilstand have kunnet medført en reduktion af skaderne på afgrøderne på de skadelidte arealer, men ville ikke kunne have forhindret alle skader, såfremt der tales om tilstedeværelse af regulativmæssige dimensioner i Storkær Å.

Afslutningsvist kan det dog anføres, at skaderne jo ikke blot opstod som følge af dårlige dyrkningsforhold, men formentlig også som følge af, at det ikke var praktisk muligt at bjærge afgrøderne i tide (se også besvarelsen af spørgsmål E).

På spørgsmålet om, i hvilket omfang, afvandingstilstanden ville have været forbedret samt for hvilke arealer, forbedringen ville angå, jf. spørgsmål 1.2., svarer skønsmanden:

"Sammenlignes figur 3.4.1. og 3.4.3 ses det, at det oversvømmede areal langs Hulkær Grøft rundt regnet er fordoblet.

Som beskrevet i afsnit 3.3. er niveauet på den beregnede afvandingstilstand (Orbicons konklusion, jf. bilag 20) ikke i overensstemmelse med den afvandingstilstand, der rent faktisk var i området den 7/9, så nedenstående situation skal fortolkes som den situation, der sandsynligvis ville have været, såfremt der ikke havde været unormale (blokeringer/spærringer) i Hulkær Grøft..."

Under de faktiske forhold... har større dele af de skadelidte arealer været påvirket af vandstanden i Hulkær Grøft."

Af skønsmandens besvarelse af spørgsmål B fremgår tillige, at oprensningen af Storkær Å medførte en forbedring af afvandingstilstanden med knap 20 cm.

Det gøres på baggrund af skønsmandens besvarelse gældende, at den manglende vedligeholdelse og de deraf følgende ændringer i vandløbets geometriske dimension har medført en vandspejlshævning på minimum 10 cm, som der ikke er taget højde for i Orbicons konklusion, og at det oversvømmede areal langs Hulkær Grøft som følge heraf er dobbelt så stort, som den vurdering Orbicon har lavet jf. figur 6 i bilag 20.

Det skal lægges til grund, at afvandingsdybden på de arealer, der fremgår af bilag 39, var påvirkede af vandstandsstigningen.

1.6.2 Spærring ved indløbet til Hulkær Grøft

Det gøres gældende, at der, i tillæg til de vandstandsstigninger, der blev forårsaget af den mangelfulde vedligeholdelse, var en blokering af indløbet til Hulkær Grøft, der bevirkede, at vandstanden var yderligere 50 cm højere, end det vandspejlsniveau, som Orbicon har vurderet, jf. bilag 20.

Dette belyses nedenfor:

Ifølge skønsmandens vurdering er oversvømmelsens omfang påvirket af, at der den 7.9.2011 var en blokering ved rørindløbet i st. 1225 i Hulkær Grøft.

Skønsmanden vurderer, at vandstanden omkring st. 1225 var op mod 50 cm højere end beregnet af Orbicon, jf. bilag 20, idet der i rørindløbet til Hulkær Grøft var en prop eller spærring, som der ikke var taget højde for i Orbicons beregninger, jf. skønerklæringens pkt. 3.2.

Skønsmanden anfører ved sin besvarelse af spørgsmål P, at ... *"en beregning afvandingstilstanden, hvor vandspejlsniveauet omkring st. 1225 i Hulkær Grøft er forøget op mod 50 cm i forhold til vandspejlsberegningen i bilag 6, vil naturligtvis vise et noget andet afvandingskort end det, der fremgår af figur 3.4.1. i bilag 6. I grove træk svarer det til en justering af de viste afvandingsklasser med to trin langs den nedre del af Hulkær Grøft."*

Hvis afvandingskortet justeres med to afvandingsklasser medfører det, at de mørkegrønne arealer henlå 0-25 cm over vandspejlet, og reelt var sump (afvandingsklasse lyseblå), jf. bilag 20, side 11, og at de orangebrune arealer lå 25-50 cm over vandspejlet svarede til våd eng (afvandingsklasse lysegrøn).

Af skønerklæringens side 11 fremgår endvidere, *"... at større dele af de skadelidte arealer har været påvirket i vandstanden i vandløbet, idet det ikke blot er udstrækningen af de frie vandflader, der er undervurderet, men også afvandingsdybderne er fejlvurderet. Hele afvandingsklassifikationen på figur 3.4.1. i bilag 6 (sagens bilag 20) skal således justeres med 1-2 klasser"*.

Det vil samlet set sige, at der er sket skade på et langt større areal, end det, der er estimeret af Orbicon, og at større dele af de arealer, hvorpå der er sket skader på afgrøder, jf. bilag 16, har sammenfald med de arealer, hvor der er beregnet en forringet afvandingstilstand.

Skønsmanden vurderer imidlertid ved sin besvarelse af spørgsmål E, at ikke blot de oversvømmede arealer har været dyrkningsmæssigt påvirkede.

Det gøres på denne baggrund gældende, at i overensstemmelse med NL forklaring, skal lægges til grund, at minimum 20 % af de dyrkede kartofler på de vandpåvirkede marklodder, gik til grunde som følge af vådråd.

På baggrund af disse konklusioner, samt skønsmandens besvarelse af særligt spørgsmål P, gøres det gældende, at det faktiske vandspejlsniveau på skadestidspunktet var op mod 60 cm højere ved indløbet til Hulkær Grøft, end det af Orbicon beregnede vandspejlsniveau, jf. bilag 20, og at omfanget af de arealer, der var oversvømmede som følge heraf er sammenfaldende med det areal, der er indtegnet i bilag 16.

Den dårlige afvandingsdybde medførte, at 20 % af de optagne kartofler, rådne.

1.6.3 Dræn

Som sagens bilag 37 er fremlagt kopi af drænkort over "Ny Ørumgaard", matr. nr. 1a. Storkær Sø, som er udarbejdet af det Danske Hedeselskab den 28.7.1949. Dette er tidligere vedbrev af den 2.12.2013 fremsendt til sagens parter i forbindelse med den i sagen gennemførte isolerede bevisoptagelse.

Drænkortene viser, at drænene fra de oversvømmede marker har udløb i Hulkær Grøft. Udløbene ligger i 1,1 meters dybde jf. bilag 50-51.

Drænenes udmunding stod på skadestidspunktet under vand, som følge af høj vandstand i Hulkær Grøft.

Skønsmanden anfører ved sin besvarelse af spørgsmål 4.2., at drænenes evne til at aflede vand forriges, hvor vandspejlet er beliggende højere end drænledningernes udmunding, og at drænene i sådanne situationer kan få den modsatte funktion, idet de kan medvirke til at lede vand fra vandløbet ind på de vandløbsnære arealer.

Da drænenes udmunding på skadestidspunktet stod under vand som følge af TK's forsømmelser, gøres det gældende, at dele af skaderne er sket som følge af, at drænene har ledt vand op på de skadelidte markarealer.

Det gøres gældende, at drænene er velvedligeholdte, og nedlagt korrekt. NL har løbende gennemgået og vedligeholdt disse, som derfor ikke kan have bidraget til skaden.

På udførelsestidspunktet var dybden på drænudløbene fastsat ved

grundforbedringsloven, som var betinget overholdt, som et vilkår for, at der blev givet tilskud hertil.

Nedlægningsdybden er fastslagt af myndighederne, og uden betydning for skadens indtræden.

Det bestrides således, at drænene er nedlagt for dybt. At drænene stod under vand beror alene på TK's forsømmelser.

Drænene stod på skadestidspunktet under vand på grund af vandstanden i vandløbene. Dette bevirkede, at drænene ikke fungerede.

1.6.4 Øvrige omstændigheder

Tk gør gældende, at skaderne på afgrøderne skal henføres til manglende afledning af overfladevand, hvilket må henføres til jordbundens beskaffenhed, effekten af den gennemførte dræning og nedbørshændelsens intensitet i forhold til den omstændighed, at jorden var vandmættet.

Dette bestrides.

Der er ingen fakta der tilsiger, at skaderne kan henføres til de af TK opregnede forhold.

Det bestrides, at den nedbørsmængde, der forårsagede oversvømmelsen, har været en så ekstraordinær nedbørshændelse, at dette kan fritage TK fra ansvar for de nævnte forsømmelser.

Som sagens **bilag 52** fremlægges målinger fra DMI, fsva. perioden september 2011 og september 2013.

Af dataene fremgår, at mængden af nedbør i september 2011 og 2013 var de samme.

Som sagens **bilag 53** fremlægges aflæsning af skalapæle med tilhørende fotodokumentation, udført af Landinspektør Jørgen Knudsen.

Af aflæsningen fremgår, at vandstanden i september 2013 var hhv 0,75 og 0,90 cm lavere, end den var i 2011.

Skaderne er afvist af Stormådet, idet nedbørshændelsen ansås hyppigere forekommende end 20 år.

Det skal på denne baggrund lægges til grund, at skaderne ikke beror på nedbørshændelsens intensitet.

Det er udokumenteret, at skaderne er forårsaget af nedbørens intensitet, jordbundens beskaffenhed og/eller at plovfugerne har hindret bortledning.

1.6.4.1 Orbicons beregninger er forkerte, jf. bilag 20

Det gøres gældende, at det i bilag 6 beregnede vandspejlsniveau ikke alene kan anvendes til at vurdere den faktiske afvandingstilstand på arealerne langs Hulkær Grøft, da oversvømmelsernes omfang var langt større, end den udbredelse, der fremgår heraf.

Orbicons konklusioner baserer sig på en række forudsætninger og skøn af data, idet:

- De geometriske dimensioner er skønnede, da der ikke er foretaget opmålinger af Storkær Å inden oprensningen.
- Der ikke er lavet målinger af vandføringen i vandløbet. Denne er søgt estimeret ved at skønne vandløbets manningstal. Havde man skønnet et andet manningstal, havde konklusionerne været anderledes, jf. skønserklæring af den 13.1.2014 side 10.
- Værdierne anvendes til beregning af vandspejlsforløb uden, at der inddrages observationer af vandspejlet på skadestidspunktet, jf. skønserklæringen.

Skønsmanden har i erklæring af den 13.1.2014 oplyst: Efter en nærmere undersøgelse af, om det beregnede vandspejlsforløb i Hulkær Grøft den 7.9.2011... *"er i rimelig overensstemmelse med det faktiske vandspejlsforløb på skadestidspunktet..."* konkluderer skønsmanden i skønserklæringens pkt. 3.3. side 11, at ... *"afvandingstilstanden den 7.9.2011 var ringere end det, som modelberegningerne viser.*

Da farveskalaen på figuren "springer" her 25 cm vurderes vandstanden i Hulkær Grøft at have været op mod 50 cm højere end beregnet i Orbicons rapport. Dette medfører, at større dele af de skadelidte arealer har været påvirket af vandstanden i vandløbet, idet det ikke blot er udstrækningen af de frie vandflader, der er undervurderet, men også afvandingsdybderne er fejlvurderet. Hele afvandingsklassifikationen på figur 3.4.1. i bilag 6 skal således justeres med 1-2 klasser."

Ved besvarelsen af spørgsmål P, side 10 anføres:, ... *"at det er essensen i*

den i bilag 6 foretagne vandstandsberegning for Hulkær Grøft, at fotos mv. viser, at det faktiske vandspejlsniveau var højere, end det beregnede vandspejlsniveau, hvorfor man ikke kan bruge det i bilag 6 beregnede vandspejlsniveau til at vurdere den faktiske afvandingstilstand langs Hulkær Grøft”.

Det skal på denne baggrund lægges til grund, at det faktiske vandspejlsniveau var langt højere, end det af Orbicon beregnede vandspejlsniveau jf. bilag 20, og at udstrækningen af de frie vandflader i bilag 6, skal justeres med minimum 1-2 klasser.

Herudover, skal der på baggrund af det i sagen fremlagte billedokumentation lægges til grund, at vandstanden, blandt andet som følge af en prop ved indløbet til Hulkær Grøft, var 50 cm højere, end den vandstand, der er estimeret af Orbicon.

På baggrund af skønserklæring gøres det gældende, at det vandspejlsniveau, der fremgår af bilag 20, kan ikke alene anvendes til at vurdere den faktiske afvandingstilstand.

Der er sket skade på et langt større areal end det, der er estimeret af Orbicon.

Oricons konklusioner omkring afvandingstilstand er behæftet med sådanne fejl og usikkerheder, at afvandingskortene ikke alene kan danne grundlag for rettens vurdering af følgerne af, at vandløbene ikke var i regulativmæssig stand.

Det gøres sammenfattende gældende, at den manglende vedligeholdelse af vandløbene har medført,

- en vandspejlshævning på minimum 10 cm over Orbicons beregninger jf. bilag 20, som følge af, at de geometriske dimensioner ikke var overholdt,
- at der opstod en blokering i indløbet til Hulkær grøft, som bevirkede, at vandstanden på skadestidspunktet var ca. 50 cm højere, end den af Orbicon estimerede vandspejlshøjde,
- at drænene som følge af den forøgede vandspejlshøjde stod under vand, og at drænene som følge heraf har ledt vand op på NL marker,

- de på bilag 39 indtegnede arealer og marker var oversvømmede som følge af, at afvandingstilstanden var nedsat.

Størstedelen af de arealer, hvorpå der er lidt skade, jf. bilag 16 og 39, har sammenfald med de arealer, hvorpå der er beregnet en forringet afvandingstilstand.

Det gøres gældende, at der er dokumenteret årsagssammenhæng mellem den mangelfulde vedligeholdelse, og NL's tab, jf. pkt. 2.3.

Følgerne af indklagedes forsømmelser i relation til vandløbene er den direkte årsag til, at der indtrådte en langvarig oversvømmelse af en del af NL marker, som medførte, at NL led det i sagen opgjorte tab.

Det skal på baggrund af ovenstående, herunder særligt skønsmandens besvarelse lægges til grund, at der er årsagsforbindelse mellem oversvømmelsens omfang, NL tab og det faktum, at Thisted Kommune på skadestidspunktet ikke overholdt sin forpligtelse til at holde vandløbene ved lige.

Det gøres samlet gældende, at oversvømmelserne og følgerne heraf, herunder NL tab er forårsaget som følge af, at TK har tilsidesat sin forpligtelse til at sikre, at vandløbets skikkelse og vandføringsevne ikke ændres.

På denne baggrund gøres det gældende, at retten ud fra NL forklaring, oversvømmelsens udbredelse samt skønsmandens vurdering skal lægge til grund, at der er årsagssammenhæng mellem TK forsømmelser, og oversvømmelserne på NL marker, hvorfor TK er erstatningsansvarlig NL tab.

1.7 Omvendt bevisbyrde

Da TK ikke har overholdt de i regulativerne fastsatte vedligeholdelsesforpligtelser, påhviler det TK, efter reglerne om omvendt bevisbyrde, at dokumentere, at kommunens tilsidesættelse af sine forpligtelser ikke har medført, at der er sket oversvømmelse af NL marker.

Herunder skal TK efter reglerne om omvendt bevisbyrde dokumentere hvilke dele af de tabsgivende arealer, der ikke var direkte påvirkede af vandløbenes vandspejlsniveau og nedsatte afvandingsevne.

Denne bevisbyrde, er ikke løftet.

TK har væsentligt forringet NL muligheder for at dokumentere den eksakte overskridelse af regulativerne og konsekvenserne heraf.

Der er ikke foretaget en opmåling af vandløbets profil inden oprensning. I stedet, har TK foretaget en opmåling efter oprensningsarbejdets gennemførelse.

Det er ikke muligt, at sammenholde vandføringsevnen på skadestidspunktet med det i regulativet forudsatte (teoretiske) vandføringsevne.

NL er afskåret fra at lave en eksakt beregning af de eksisterende afvandingsforhold på skadestidspunktet.

TK var nærmest til at opmåle vandløbenes profiler og vandmodstanden i vandløbet forinden oprensning.

Det er ubestridt, at visse af arealerne har været påvirket af TK's forsømmelser.

Det skal komme TK til bevismæssig skade, at TK, til trods for det af NL rejste krav om erstatning, undlod at foretage en faktisk opmåling af vandløbenes dimensioner på oversvømmelsestidspunktet – forinden oprensning.

Denne bevisbyrde, har TK ikke løftet.

Sammenfattende gøres det gældende, at TK skal tilpligtes at erstatte NL tab i anledning af oversvømmelserne, idet TK bærer ansvaret for, at disse tab er indtrådt.

1.8 Renter

TK skal betale NL tilgodehavender med tillæg af procesrenter fra den 10.9.2012, subsidiært fra sagens anlæg til betaling sker, jf. RL § 3.

1.9 Sagsomkostninger

TK skal pålægges at betale de af NL afholdte omkostninger ved sagen, herunder samtlige af de omkostninger, der er medgået og afholdt i sag BS 2-739/2012, jf. RPL § 323, stk. 4. Herunder NL krav på betaling af rimelige omkostninger til advokatbistand.

Interfjord har i forbindelse med sagen pådraget sig følgende:

Udgifter

Skønserklæring af den 13.1.2014	54.122,75
Skønserklæring af den 19.12.2014	17.719,00
Skønserklæring, Jan Baunsgaard	20.213,00
Sum af sagsomkostninger	74.055,00

Dokumentation for de opgjorte udgifter eftersendes. Opgørelsen forbeholdes korrigeret i såvel opad- som nedadgående retning."

Niels [REDACTED] har under hovedforhandlingen supplerende gjort gældende, at det bestrides, at Niels [REDACTED] så en blokering ved indløbet til Storkær Å den 7. september 2011. Niels [REDACTED] har ingen erindring om dette.

Niels [REDACTED] har desuden supplerende gjort gældende, at der ikke er en vedligeholdelsessædvane for vandløbet på grund af faskinerne.

[REDACTED] Kommune har i sit påstandsdokument gjort følgende gældende:

"Det bestrides, at der skulle være sket oversvømmelse fra vandløbet af området omkring Storkær Å og Hulkær Grøft. Det må antages, at eventuelle skader skyldes manglende afledning af overfladevand i forbindelse med de helt ekstraordinære nedbørshændelser, der indtraf på et tidspunkt, hvor de lerede jorder var vandmættede, hvorfor nedsivningsevnen var begrænset. Hertil kommer, at plovfurerne, antagelig af dyrkningsmæssige årsager, var lagt langs vandløbet og på tværs af terrænets fald mod vandløbet, hvilket også har hindret bortledningen af overfladevandet.

1. Ansvarsgrundlag

Vandløbsmyndigheder, som [REDACTED] Kommune, er efter fast retspraksis underlagt dansk rets almindelige erstatningsregel, og et ansvar forudsætter, at sagsøger godtgør, at kommunen eller nogen for hvis handlinger kommunen hæfter, har udvist fejl eller forsømmelser i forbindelse med tilsyn og vedligeholdelse af de i sagen omhandlede to vandløb, Hulkær Grøft og Storkær Å.

Vandløbsmyndighedens forpligtelser fremgår af de for vandløbene vedtagne regulativer (bilag 2 og 3) og den overordnede programmerklæring af vandløbslovens § 27, stk. 1 er i praksis ikke ansvarsnormerende.

Det bestrides, at der er holdepunkter for at fastslå, at [redacted] Kommune har udvist fejl eller forsømmelser med vandløbsvedligeholdelsen i tiden op til den helt ekstraordinære regnhændelse primo september 2011, hvor der på meget kort tid faldt 50 mm regn.

Vandløbsmyndighedens forpligtelser efter vandløbsloven, og de efter denne vedtagne regulativer, er fastslagt således, at den kommunale indsats vedrører dels vandløbsprofilen i "det grødefri vandløb" (oprensning), dels en pligt til med mellemrum at beskære eventuel vegetation i vandløbet (grødeskæring).

Det beror på tilsynsmyndighedens skøn, om betingelserne for at skulle gennemføre oprensning foreligger opfyldt, og det er almindelig praksis, at der først gennemføres opmåling af vandløbene, såfremt der er en bestyrket mistanke om, at disse ikke har en vandaflledning svarende til det regulativfastsatte vandløbsprofil, og det accepteres i dansk vandløbspraksis, at der først skal ske oprensning, når reduktionen i vandaflledningsevnen modsvarer en bundhævning på mindst 15 centimeter, således som det også er bestemt i de for de i sagen omhandlede vandløbsregulativer.

Der er således ikke praksis for rutinemæssigt at foretage opmålinger af vandløbsprofiler, og en sådan opmåling eller en måling af vandføringsevnen i alle vandløb ville være unødigt ressourcekrævende.

For så vidt angår grønnskæring bemærkes, at vandføringsevnen baseret på vandløbsprofilen tager udgangspunkt i et grøndefrit vandløb, og at en sådan vandføringsevne alene tilnærmelsesvis kan opnås umiddelbart efter en grønnskæring, og det er således helt sædvanligt, at vandføringsevnen i takt med grøndevækst reduceres løbende frem mod næste grønnskæring, idet bemærkes, at grøndevækst almindeligvis bortvisner hen mod vintersæsonen.

Vandløbene havde på tidspunktet for de ekstraordinære regnhændelser den i regulativerne forudsatte vandføringsevne, og det bestrides også på ovennævnte baggrund, at de i regulativerne forudsatte geometriske dimensioner og den heraf betingede vandføringsevne ikke skulle have været til stede på det nævnte tidspunkter.

Det påhviler ikke sagsøgte at dokumentere dette. Derimod påhviler det sagsøger at føre bevis for, dels at vandløbet ikke levede op til regulativets krav, dels at dette kan henføres til forsømmelser begået af vandløbsmyndigheden eller vandløbsmyndighedens personale.

Det bestrides, at der er grundlag for at anvende en regel om omvendt bevisbyrde.

Både skønserklæringen og den supplerende skønserklæring støtter sig ikke på gennemførte målinger eller beregninger og giver ikke holdepunkter for at fastslå, at afvandingsforholdene var regulativstridige.

Det bestrides som udokumenteret, at sagsøgte som vandløbsmyndighed ikke skulle have gennemført et tilsyn svarende til det, der er sædvanligt i danske kommuner, og som betragtes som fuldt forsvarligt.

For så vidt angår de to vandløb bemærkes følgende:

a. Hulkær Grøft

Det fremgår af regulativet vedtaget den 28. januar 1998 (bilag 3) punkt 8.4. a, at vandløbet skal gennemgås en gang om året for at afklare, om der er opstået ændringer i vandløbsprofilen eller kan konstateres fremmedlegemer, der hindrer vandets frie løb.

Oprensning af bundmateriale skal udføres i perioden 1. juni - 15. september, når vandløbets profil nødvendiggør dette. Der er, som det er helt sædvanligt i danske vandløbsregulativer, indbygget en buffer således, at oprensning først skal ske, når vandføringsevnen er nedsat svarende til en bundhævning på 15 centimeter.

Herudover fremgår det af punkt 8.4. b, at der skal udføres grødeskæring en gang årligt i perioden 1. august - 15. september.

Det fremgår af punkt 8.5. og punkt 8.7., at lodsejere skal tåle, at afskåret grøde og oprenset materiale placeres langs vandløbet indenfor et område på 5 meter fra vandløbskanten, og lodsejeren skal selv sørge for fjernelse af materialet.

Hulkær Grøft blev grødeskåret og oprenset i april 2011 efter lodsejerhenvendelse, og der er ikke holdepunkter for at fastslå, at vandløbets vandaflødningssevne ved regnhændelsen ikke levede op til regulativets krav, hvortil bemærkes, at en eventuel supplerende grødeskæring først skulle være gennemført senere, jf. grødeskæringsterminen i vandløbsregulativet. Vandløbet levede således i det hele op til regulativets krav.

Når der ikke i tiden før april 2011 er foretaget grødeskæring hvert år, beror dette på en vedligeholdelsessædvane, hvorefter der alene gennemføres vedligeholdelse, når der er behov herfor, og lodsejeren har ikke opponeret mod denne sædvane.

Sagsøger har ikke før regnhændelsen rettet henvendelse til [REDACTED] Kommune vedrørende afvandingsforholdene i grøften.

Efter regnhændelsen indtraf en ny regnhændelse, der på tilsvarende vis førte til manglende afledning af overfladevand, jf. eksempelvis det som bilag 11 fremlagte fotografi taget af Hulkær Grøft den 19. september 2011 mod øst.

På dette tidspunkt var Hulkær Grøft vedligeholdet i overensstemmelse med regulativet, og som antaget af skønsmanden, kan den manglende afledning muligt henføres til, at ikke bortfjernet oprenset materiale fra oprensningen i april, og efter grødeskæringen den 12./13. september 2011, ved regnhændelsen er blevet skyllet ud i vandløbet og muligt foretaget en tilstopning af rørunderføringen.

Denne tilstopning kan således ikke henføres til manglende vedligeholdelse eller manglende tilsyn, og forholdet må med relation til [REDACTED] Kommune betragtes som hændeligt.

b. Storkær Å

Det fremgår af det for Storkær Å gældende regulativ af 28. januar 1998 (bilag 2), at vandløbet har en gennemsnitlig bundbredde på det relevante stykke på 1,60 meter. Det fremgår af den tilhørende redegørelse, der er bilag til regulativet, punkt 9.2., at vandløbsbredden er varierende indenfor intervallet 1,00 - 2,20 meter.

Det bestemmes i regulativet punkt 8.4. a, at oprensning af bundmateriale udføres i perioden 1. juni - 15. september, men kun når forhold vedrørende vandløbets profil nødvendiggør dette.

Der er også i dette regulativ indbygget en buffer således, at der først skal ske oprensning, når vandstanden er hævet svarende til en bundhævning på mere end 15 centimeter.

Oprrensning af vandløb foretages efter behov, og det er ikke usædvanligt, at der kan gå mellem 10 og 15 år mellem oprensning af vandløb.

Vedrørende hældningen bemærkes, at faskiner i sagens natur skal stå lodret, og de etableres ikke med anlæg.

De regulativmæssige dimensioner fastlagt ved vandløbsregulativet tager afsæt i det grødefrie vandløb, og det er derfor helt sædvanligt, at vandløbet på grund af vegetation indsnævres i grødevækstperioden.

For så vidt angår den regulativmæssige bundbredde bemærkes, at denne gennemsnitligt set må antages at have været overholdt, og eftersom faskinerne var over 30 år gamle, er der ikke sket en negativ udvikling i vandføringsevnen.

Toppen af tværstiverne ligger noget under den regulativmæssige bundkote, og sagsøgte har på baggrund af sagsøgers opfordring den 20. august 2015 ladet foretage en opmåling (bilag B).

Der er således ikke grundlag for at antage, at der har været en bundhævning

af en størrelse, der har reduceret den regulativmæssige vandføringsevne i nævneværdigt omfang.

Det fremgår af punkt 8.4. b, at grødeskæring skal iværksættes en gang årligt i perioden 1. august - 15. september, men på grund af udhængende vegetation har der ikke vokset nævneværdig grøde i vandløbet, hvorfor grødeskæring i sagens natur ikke gennemføres.

For så vidt angår vandløbsprofilen rettede sagsøger i maj 2011 henvendelse til [redacted] Kommune og oplyste, at der var sket skader på faskiner medførende nedskridende brinker m.v. nedstrøms overkørsel ved rørudløb fra sø

Der henvises herom til Jakob [redacted] notat herom af 4. maj 2011 bilagt fotografier (bilag A med tilhørende fotos A1 - A28). Det er kommunens opfattelse, at de konstaterede nedskridninger af brinkerne var opstået i løbet af vinteren/foråret.

[redacted] Kommune havde ikke før 10. april 2011 fået henvendelser vedrørende den pågældende vandløbsstrækning i Storkær Å, men parterne havde på et tidspunkt et år eller to forinden sammen besigtiget den øvre del af Storkær Å - et åbent stykke med mere grødevækst.

Efter sagsøgers henvendelse fjernede [redacted] Kommune buske og grene, og rettede med henblik på opretning af de nedskredne brinker samt reparation af faskinerne henvendelse til en entreprenør for at få en pris på reparationsarbejderne. Disse kunne mest hensigtsmæssigt gennemføres samlet i en operation således, at der også skete udskiftning af udskiftningsmodne, men ikke defekte, faskiner. Der henvises til sagsøgers mailkorrespondance med Jakob [redacted] (bilag 5 - 8). Det bemærkes, at angivelserne i bilag 5 er udtryk for sagsøgers ønsker, der ikke nødvendigvis modsvarer kommunens opfattelse af de aktuelle behov.

Det var på daværende tidspunkt uafklaret, om de konstaterede nedskridninger var af et sådant omfang, at åen ikke levede op til den regulativbestemte vandføringsevne, men det har efterfølgende vist sig, at vandløbets bundkote ligger langt under regulativets forudsætning. Vandføringsevnen i det faktiske vandløbsprofil er således bedre end forudsat i regulativet.

Det er ikke korrekt, når det i sagsøgers mail af 17. oktober 2011 (bilag 19) er angivet, at Jakob [redacted] skulle have erkendt, at der var sket oversvømmelse på grund af manglende oprensning.

Antagelsen i notat af 14. september 2011 (bilag 24) om en bundhævning på 40-50 centimeter tog udgangspunkt i en forudsætning om, at bundpælene var at betragte som regulativmæssig bund.

Nødvendige tiltag kunne udskydes til 15. september 2011, og fristen for gen-

nemførelse af udbedringsforanstaltninger var således ikke udløbet, da oversvømmelseshændelsen indtraf. Følgerne af denne nedbørshændelse generede og forsinkede arbejdet med oprensning.

Den eksterne entreprenørs overslag, hvorefter der er fjernet 80 m³ materiale, skal ses i lyset af regulativets mulighed for at afgrave til 10 cm. under regulativets bundkote, og det er meget tænkeligt, at entreprenøren har overskredet denne grænse og i øvrigt har gravet vandløbet bredere end forudsat i regulativet.

2. Årsagssammenhæng

Det bestrides, at mulige afgrødeskader kan henføres til fejl eller forsømmelser begået af [REDACTED] Kommune.

Kommunen kan som vandløbsmyndighed tiltræde, at afvanding er en forudsætning for intensiv drift som sagsøgers. De arealer, sagsøger gør gældende skulle have været skadet af ikke afledt vand, kan ikke betragtes som dyrkningssikre.

Der er generelt over årene sket en mere intensiv udnyttelse af vandløbsnære arealer, der tidligere henlås som engarealer, og opdyrkning af sådanne områder indebærer kendeligt for lodsejerne en øget risiko for skader, der kan henføres til manglende vandaflledning. Udnyttelse af arealerne er begrundet af det forhold, at sådanne jorder sjældent tørrer ud, hvorfor kunstig vanding ikke er nødvendig.

Vandløbsmyndighedens forpligtelser (og rettigheder) rækker ikke videre, end hvad de enkelte regulativer måtte foreskrive, og i det omfang lodsejerne måtte ønske en bedre afledning, kan dette alene ske ved gennemførelse af en reguleringssag, hvilket hverken sagsøgte eller andre lodsejere i området ses at have taget initiativ til.

For så vidt angår Hulkær Grøft var denne på tidspunktet for regnhændelserne i september 2011 i regulativmæssig stand, og en eventuel tilstopning af rørunderføringen kan ikke henføres til forhold, der vedrører vedligeholdelsen og tilsynet. Blokeringen må henføres til manglende bortfjernelse af materiale oplagt efter vedligeholdelse. Derimod må tilstedeværelsen af sådant materiale antages at have været sagsøger som lodsejer bekendt, idet man må formode, at denne har ført et mere intensivt tilsyn med sine marker.

Det bemærkes, at tidligere års mulige forsømmelser efter oprensningen i april 2011 ikke er relevante for de i sagen omhandlede vandløb.

Det må i overensstemmelse med Orbicons redegørelse af 14. november 2011 (bilag 20) smh. med skønsmandens erklæringer lægges til grund, at den manglende afledning af overfladevand må henføres til tilstopning forårsaget

af det af sagsøger beskrevne stykke tørv, der muligt hidrører fra oprensningen i april 2011.

Det fremgår af Orbicons rapport side 17, at en beregning af den vandføringssevne i Storkær Å, der er relateret til regulativets skikkelseskrav, har vist, at den aktuelle vandføringsevne ikke var nævneværdigt ringere, end hvad der kunne forventes fra vandløb i regulativmæssig tilstand, og at dette ikke kunne have forhindret mulige skader på de angivne arealer, der var påvirket af vandstanden i Hulkær Grøft, og skønsmanden modsiger ikke dette.

Det bemærkes, at sagsøgers citat fra skønserklæringen i stævningen side 12, 2. afsnit udelader mellemsætningen i skønsmandens svar. Det anføres her: "Figur 2.3.3 illustrerer jo netop, at afvandingstilstanden på de af de skadelidte arealer også er utilstrækkelig ved regulativmæssige forhold."

Som anført indledningsvist må det lægges til grund, at skader på afgrøder må henføres til manglende afledning af overfladevand, hvilket overvejende må henføres til jordbundens beskaffenhed, effekten af den gennemførte dræning og nedbørshændelsens intensitet i forhold til den omstændighed, at jorden ved hændelsen på grund af tidligere nedbør var vandmættet og derfor havde begrænset nedsivningsevne.

Den manglende afledning af overfladevand må endvidere henføres til ejendommens dræn-forhold

Drænrørenes placering er ikke betinget af regulativmæssige forhold, og i det omfang drænenes udmunding måtte have stået under vand, må dette henføres til, at drænene er lagt så langt nede i vandløbsprofilen, at de vil stå under vand, også selvom vandføringsevnen var i overensstemmelse med regulativet.

Drænkortene viser, at dræningen er gennemført for mere end 60 år siden, og det ses ikke dokumenteret, at der er udført sædvanlig vedligeholdelse af drænene. Levetiden for sådanne dræn kan næppe udstrækkes til 60 år, og det er derfor nærliggende at tro, at mange af disse er brudt sammen, er tilstoppede eller i øvrigt ude af funktion.

3. Erstatningsopgørelsen

Størrelsen af de i bilag 19 rejste krav bestrides som udokumenteret i enhver henseende.

Det er ikke dokumenteret, hvilke marker der skulle være skadet af for høj vandstand, ligesom erstatningsopgørelsen også i øvrigt beror på sagsøgers udokumenterede angivelser.

Orbicons konklusioner er baseret på en række forudsætninger, og en af disse forudsætninger ikke er baseret på en måling af vandføringen i vandløbet på

tidspunktet for den ekstraordinære nedbørshændelse. Det kan ikke anerkendes, at der er enighed om omfanget af de arealer, der har været påvirket. Orbicon har ikke været bekendt med den prop skønsmanden forudsætter som årsag til tilstopningen, og denne er derfor ikke indgået i Orbicons beregning.

Forhold vedrørende vandløbene kan højest have ydet et ubetydeligt bidrag til mulige skader på afgrøderne.

Der er ikke som antaget grundlag for at vende bevisbyrden, og der er ikke holdepunkter for at antage, at vandløbsforholdene har bidraget til skader som forudsat.

Endvidere giver opgørelsen ikke mulighed for at udsondre skader, der kan henføres til "skade 1" i bilag 19 vedrørende mark tilhørende Fruegårdsvej 2, hvilken skade ikke er omfattet af søgsmålet.

Sagsøgers opgørelse støttes i øvrigt ikke af den foreliggende skønserklæring udarbejdet af Jan Baunsgaard Pedersen. Dennes konklusioner hviler udelukkende på sagsøgers angivelser, og den udgør derfor ikke forsvarlig dokumentation for mængder og kvaliteter.

Det bestrides, at der er grundlag for et krav om forrentning forud for sagens anlæg, hvortil bemærkes, at sagsøger først i forbindelse med sagsanlægget har præciseret sine synspunkter, og opfordringen til at redegøre for disse forud for sagsanlægget i mail af 7. januar 2015 (bilag 22) blev ikke besvaret.

Sammenfatning

Det bestrides, at [redacted] Kommune eller nogen for hvis handlinger kommunen hæfter har udvist fejl eller forsømmelser med relation til afgrødetab hos sagsøger i sensommeren 2011.

På tidspunktet for nedbørshændelsen var Hulkær Grøft i regulativmæssig stand efter den oprensning, der var gennemført i april 2011, og som tillige indebar fjernelse af al grøde i grøften. Det forhold, at der i overensstemmelse med vedligeholdelsessædvane muligt i en årrække ikke har været gennemført vedligeholdelse, har efter den gennemførte oprensning ingen betydning for vandafledningsevnen.

På tidspunktet for nedbørshændelsen var fristen for gennemførelse af en eventuel supplerende grødeskæring ikke udløbet.

Det forhold, at rørføringen tilstoppes af grøde, der ikke er bortfjernet af lodsejeren, kan ikke bebrejdes den sagsøgte kommune.

Det er ikke godtgjort, at Storkær Å på tidspunktet for nedbørshændelsen havde en vandafledningsevne, der nævneværdigt afveg fra den regulativmæs-

sige med tillæg af den buffer på 15 centimeters bundhævning, der er indbygget i regulativet.

Kommunens oprensningsforpligtelse løber først fra det tidspunkt, fra hvilket kommunen har konstateret en afvigelse fra regulativet, der modsvarer en bundhævning på mere end 15 centimeter, og den i regulativet fastsatte frist for gennemførelse af oprensning var ikke udløbet på tidspunktet for nedbørshændelsen.

Det bestrides, at mangler ved vedligeholdelsen har været årsag til afgrødetab hos sagsøger, og der er ikke grundlag for en antagelse om omvendt bevisbyrde.

Størrelsen af det rejste krav bestrides som udokumenteret, ligesom det bestrides, at sagsøger kan fremsætte krav om forrentning forud for sagsanlæg."

██████████ Kommune har for så vidt angår vedligeholdelsespligten supplerende gjort gældende, at faskinerne med bredden på 110 cm er sat for mange år siden - mere end 30 - 40 år. Der har således været en vedligeholdelsessædvaner som ikke kan ændres uden videre.

Den reelle bundkote var lavere end det, der er forudsat i Orbicons rapport fra den 14. november 2011, jf. Orbicons opmålinger af 20. august 2015.

██████████ Kommune har for så vidt angår årsagsforbindelse supplerende anført, at det ikke vides, om afgrøderne blev ødelagt ved første eller anden oversvømmelse, hvilket har betydning for kommunens erstatningsansvar.

Rettens begrundelse og afgørelse

Det fremgår af skønsmandens besvarelse i skønserklæringen og hans forklaring i retten, at den mest sandsynlige årsag til oversvømmelserne den 7. september 2011 er, at der har været en spærring i forbindelsen mellem Hulkær Grøft og Storkær Å. Tilsvarende gælder for oversvømmelsen den 19. september 2011. Det er skønsmandens vurdering, at tidligere oprensning af grøde - som i øvrigt er sket indenfor fristen i regulativet - kun havde en mindre indflydelse på oversvømmelsens omfang. Ligeledes vurderer skønsmanden, at det er af mindre betydning, at Storkær Å ikke alle steder levede op til de geometriske dimensioner, der er fastsat i regulativet for åen. Retten forstår skønsmandens besvarelse sådan, at han ikke har grundlag for at skønne over, i hvilket omfang Niels ██████████ marker ville være blevet oversvømmet, hvis der ikke havde været et stop ved indløbet til Storkær Å og i givet fald, hvor stor skade oversvømmelsen ville have medført. Bevisbyrden herfor påhviler Niels ██████████

Et erstatningsansvar for kommunen må herefter afhænge af, om kommunen er ansvarlig for spærringerne i forbindelsen mellem Hulkær Grøft og Storkær

Å. Det kan ud fra oplysningerne i sagen imidlertid ikke fastslås, hvem der bærer ansvaret herfor, og bevisbyrden herfor påhviler Niels [REDACTED]

Det bemærkes desuden, at der har været to oversvømmelser, og at det ikke med sikkerhed fremgår, om afgrøderne er blevet ødelagt ved første eller anden oversvømmelse, eller lidt begge gange. I det omfang ansvaret for spærningen ved indløbet til Storkær Å er forskelligt den 7. og den 19. september 2011, vil dette også have betydning for en erstatning.

Niels [REDACTED] har således ikke bevist, at den manglende regulativmæssige dimensionering eller for sen grødebeskæring har medført, at han har lidt et tab.

På den baggrund frifindes [REDACTED] Kommune.

Sagsomkostninger

Niels [REDACTED] skal betale 68.750 kr. i sagsomkostninger til [REDACTED] Kommune.

Beløbet (der er inkl. moms) udgør et passende beløb til udgiften til advokat.

Ved fastsættelsen af sagsomkostningerne er der lagt vægt på, at der har været afholdt et omfattende syn og skøn i sagen. Der er desuden taget hensyn til sagens karakter og omfang.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, [REDACTED] Kommune, frifindes.

Sagsøger, Niels [REDACTED] skal inden 14 dage betale 68.750 kr. i sagsomkostninger til sagsøgte, [REDACTED] Kommune.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

Dot Buchtrup
dommer

/mim

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Holstebro, den 21. april 2016.

Minna Mortensen, kontorfuldmægtig